

Biuletyn Informacyjny

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

TRENDY NARZĘDZIA KIERUNKI
NR 4/2022

Rolnictwo ekologiczne
szansą dla producentów i konsumentów

PRODUKCJA EKOLOGICZNA

- wysokojakościowe produkty ekologiczne
- ochrona środowiska i dobrostanu zwierząt
- rozwój obszarów wiejskich

ŚWIAT

W ciągu ostatnich 20 lat powierzchnia upraw ekologicznych wzrosła z 17 do blisko 75 mln ha.

POLSKA

21,8 tys.
producentów ekologicznych

549,4 tys. ha
łączna powierzchnia upraw w rolnictwie ekologicznym

ROLNICTWO EKOLOGICZNE

Etykieta produktu ekologicznego powinna zawierać:

PL-EKO-XX

Rolnictwo UE/spoza UE

kod państwa,

na terenie którego wytworzono produkt i gdzie działa jednostka certyfikacyjna

termin

stanowiący odniesienie do produkcji ekologicznej

numer

jednostki certyfikującej

określenie miejsca,

w którym wyprodukowano surowce rolne, z których składa się produkt

- ✓ budowa rozpoznawalności oznaczenia produkcji ekologicznej
- ✓ edukacja konsumentów na temat metod produkcji ekologicznej i zalet posiadania unijnego certyfikatu
- ✓ wspieranie rozwoju zagranicznej współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego:
 - polskie stoiska na targach zagranicznych
 - spotkania biznesowe pod hasłem "Poland tastes good"
 - realizowanie branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych
- ✓ wsparcie promocji produktów ekologicznych

DZIAŁANIA KOWR

WZROST KONKURENCYJNOŚCI POLSKICH PRODUKTÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH

SPIS TREŚCI

2. List Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

Waldemar Humięcki

3. Rolnictwo ekologiczne – szansa dla rolników i konsumentów

Wywiad z Rafałem Romanowskim,
Sekretarzem Stanu w MRiRW

6. Działania MRiRW na rzecz rozwoju sektora rolnictwa ekologicznego w Polsce

9. Rolnictwo ekologiczne w Polsce

Marcin Wroński, Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR

11. Kupuj świadomie PRODUKT EKOLOGICZNY

Małgorzata Gośniowska-Kola,
Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR

13. KOWR wspiera polskie pszczelarstwo

Monika Koźlakiewicz

15. Hodowla owiec w spółkach hodowlanych nadzorowanych przez KOWR

Jarosław Toruński

18. Ekologiczne surowce i produkty

Marzena Trajer

21. Ekonajlepsi

23. Sytuacja na rynkach rolnych

32. Summary

str. **3**

Rolnictwo ekologiczne – szansa dla rolników i konsumentów

Jaka przyszłość czeka rolnictwo ekologiczne w Polsce? Jakie mamy wyzwania związane z rozwojem produkcji i konsumpcji produktów ekologicznych? Na jakie wsparcie mogą liczyć rolnicy prowadzący produkcję metodami ekologicznymi? O perspektywach rozwoju produkcji ekologicznej mówi **Rafał Romanowski**, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

str. **11**

Kupuj świadomie PRODUKT EKOLOGICZNY

„Najlepsze ekosmaki na Pomorzu”, „Wybierz żywność ekologiczną w Wielkopolsce” to przykładowe hasła wykorzystywane w działaniach Oddziałów Terenowych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa promujących żywność ekologiczną. O akcji towarzyszącej ogólnopolskiej kampanii „Kupuj świadomie PRODUKT EKOLOGICZNY” prowadzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współpracy z KOWR pisze **Małgorzata Gośniowska-Kola**, Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR.

**Biuletyn
Informacyjny KOWR**
ISSN 1233-2437
nakład 8000 egz.

Wydawca:
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
01-207 Warszawa
ul. Karolkowa 30

Redakcja:
Departament Rozwoju Rynku
tel. 22 376-71-14
faks 22 376-70-51
e-mail: biuletyn@kowr.gov.pl

Projekt graficzny, DTP, druk
www.dbprint.pl

Wydrukowano na papierze certyfikowanym PEFC

Wydawnictwo bezpłatne

Szanowni Państwo,

sektor rolniczy odgrywa znaczącą rolę w prawidłowym funkcjonowaniu całej gospodarki w kraju. Nie tylko zaspokaja podstawowe potrzeby ludzkości, ale również zapewnia bezpieczeństwo żywnościowe narodu, co w obecnym czasie jest niezwykle istotne. Jedną z gałęzi produkcji rolno-spożywczej jest rolnictwo ekologiczne, któremu to tematowi poświęciliśmy niniejszą edycję „Biuletynu”.

W tym numerze próbujemy odpowiedzieć na pytania, jaka przyszłość czeka rolnictwo ekologiczne w Polsce i jakie mamy wyzwania związane z rozwojem takiej produkcji i konsumpcji. Informujemy, na jakie wsparcie mogą liczyć rolnicy. Piszemy także o nowym „Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021-2030”. Dokument ten przedstawia działania, jakie powinny być podejmowane i realizowane w tym zakresie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jednostki podległe lub nadzorowane.

Na naszych łamach znajdą również Państwo informacje o produkcji ekologicznej w Polsce czy regulacjach dotyczących tego sektora. Prezentujemy także działania Oddziałów Terenowych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa promujące żywność ekologiczną w ramach akcji towarzyszącej ogólnopolskiej kampanii „Kupuj świadomie PRODUKT EKOLOGICZNY”.

Bardzo cieszy, że na przestrzeni ostatnich lat produkty ekologiczne zyskują coraz większą popularność. Rosnące zainteresowanie ekożywnością stwarza szansę na rozpowszechnienie w chowie rodzimych ras zwierząt oraz uprawy zapomnianych gatunków lub odmian roślin. W „Biuletynie” przedstawiamy syntetyczną charakterystykę wybranych surowców i produktów ekologicznych dostępnych na polskim rynku.

Zamieszczamy również rozmowy z laureatami XV edycji konkursu na „Najlepsze gospodarstwo ekologiczne” oraz „Najlepszego przetwórcę ekologicznego” w Polsce w 2022 r. Wierzę, że ich działalność będzie inspiracją dla innych, a polska żywność ekologiczna będzie cieszyła się coraz większym zainteresowaniem konsumentów w kraju i za granicą.

Polecam Państwa uwadze analizę sytuacji na rynkach poszerzoną o elementy produkcji ekologicznej. Zapraszam również do lektury artykułów omawiających realizację przez KOWR „Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2020-2022”, a także hodowlę owiec w spółkach nadzorowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

WALDEMAR HUMIĘCKI

Dyrektor Generalny

Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

ROLNICTWO EKOLOGICZNE – SZANSA DLA ROLNIKÓW I KONSUMENTÓW

Jaka przyszłość czeka rolnictwo ekologiczne w Polsce? Czy strategia „Od pola do stołu” zakładająca wzrost udziału rolnictwa ekologicznego o 25% do roku 2030 ma szansę powodzenia w Polsce? Jakie mamy wyzwania związane z rozwojem produkcji i konsumpcji produktów ekologicznych? Na jakie wsparcie mogą liczyć rolnicy prowadzący produkcję metodami ekologicznymi? O perspektywach rozwoju produkcji ekologicznej rozmawiamy z Rafałem Romanowskim, Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Pojęcie rolnictwa ekologicznego już dobrze zakorzeniło się w świadomości konsumentów. Problem polega jednak na odróżnieniu popularnych skojarzeń od prawdziwej produkcji ekologicznej. Jakimi uregulowaniami prawnymi obwarowana jest produkcja ekologiczna? Jakie są aktualne i przyszłe zmiany w polityce rolnej wpływające na proces produkcji, kontroli i sprzedaży produktów ekologicznych?

Rolnictwo ekologiczne powstało w odpowiedzi na sprzeciw części społeczeństwa wobec postępującej chemizacji i intensyfikacji produkcji rolnej. Początkowo nie było ono unormowane żadnymi ogólnie przyjętymi zasadami ani przepisami. Ustandaryzowane rolnictwo ekologiczne w Unii Europejskiej, jakie znamy dziś, zaczęło się tworzyć na początku lat 90. ubiegłego wieku. Zapoczątkowało je pierwsze rozporządzenie Rady Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, regulujące zasady ekologicznej produkcji roślinnej oraz działania specjalnego systemu kontroli.

Rozporządzenie Rady było na przestrzeni wielu lat zmieniane w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie rynku na produkty ekologiczne. W końcu lat 90. wprowadzono przepisy regulujące ekologiczną produkcję zwierzęcą. Dziesięć lat później unormowano ekologiczną produkcję akwakultury.

Rolnictwo ekologiczne uwzględnia wiedzę o wzajemnych stosunkach i oddziaływaniu pomiędzy żywymi

organizmami i ich środowiskiem oraz wykorzystuje tę wiedzę w procesie produkcji. Jest to przede wszystkim sposób gospodarowania i wytwarzania żywności. Czy może być też dobrym biznesem?

Żaden producent nie utrzyma się na rynku, jeśli nikt nie chce kupić jego produktów. Jak już mówiłem, produkcja ekologiczna to wytwarzanie żywności, a więc produktów, z przeznaczeniem na rynek. Jeżeli produkcja ekologiczna nie byłaby opłacalna, od dawna nie byłoby już rolników ekologicznych. Obecnie jesteśmy świadkami stałego, konsekwentnego rozwoju rolnictwa ekologicznego na świecie.

W ciągu ostatnich 20 lat powierzchnia upraw ekologicznych na świecie urosła z 17 do blisko 75 mln ha. Na te produkty jest więc popyt.

Ewolucję postaw, zarówno u producentów rolnych, jak i konsumentów, zauważono również w Unii Europejskiej. Zaproponowane zmiany we Wspólnej Polityce Rolnej idą właśnie w stronę ekologii. Celem przestaje już być maksymalizacja zysku poprzez coraz intensywniejszą produkcję rolną. Czy taki zwrot może być dla nas szansą?

System jakości, w jakim jest prowadzona produkcja ekologiczna, daje możliwość przejścia z konkurencji ilościowej na jakościową. „Zazielenianie” Wspólnej Polityki Rolnej – wsparcie dla rolników, unijne strategie, plany działań – są ukierunkowywane

na stworzenie jak najlepszych warunków dla rozwoju przyjaznej środowisku produkcji rolnej, uwzględniającej dobrostan zwierząt oraz redukcję zanieczyszczeń. Kiedy pierwszy raz czytaliśmy strategię „Od Pola do Stołu”, od razu pomyśleliśmy, że produkcja ekologiczna realizuje praktycznie wszystkie cele stawiane przed rolnictwem. Polski Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej, zaakceptowany już przez Komisję Europejską, zawiera kilkanaście mechanizmów wsparcia kierowanych do rolników i producentów ekologicznych, dzięki czemu będą mogli oni uzyskać jeszcze większe wsparcie niż obecnie.

Ponadto bardzo istotnym czynnikiem, który w niedalekiej przyszłości, bo już w 2024 r., będzie miał ogromny wpływ na rynek produktów ekologicznych, jest wygaszanie systemu importu opartego na równoważności zasad. Nie wchodząc w szczegóły, znacznie spadnie podaż produktów ekologicznych spoza UE. Co to oznacza dla polskich rolników? Znacznie bardziej rozwinięte sektory przetwórstwa ekologicznego w krajach zachodnich będą bardzo mocno poszukiwały surowców. I to jest szansa, której nie można zaprzepaścić.

Bardzo ważnym elementem systemu produkcji ekologicznej jest zagwarantowanie, że produkty oznakowane jako ekologiczne zostały wytworzone zgodnie z obowiązującymi przepisami. O czym świadczy oznaczenie produktu logo produkcji ekologicznej UE? Jakie gwarancje zyskuje konsument?

Logo produkcji ekologicznej UE jest obowiązkowo stosowane na wszystkich opakowanych produktach ekologicznych wytworzonych w UE. Jest ono chronione prawem we wszystkich państwach Unii, a jego nieuprawnione stosowanie jest karane. Obecność logo produkcji ekologicznej na danym produkcie świadczy o tym, że jest on wytworzony z poszanowaniem środowiska, dobrostanu zwierząt, bez GMO. A nad spełnieniem tych warunków w procesie produkcji od pola do stołu czuwa specjalny system kontroli UE. Stąd żaden produkt ekologiczny na półce nie jest anonimowy – każdy krok w produkcji ekologicznej jest ściśle kontrolowany i wiemy konkretnie, jaki podmiot za który etap produkcji odpowiada.

Poza logo produkcji ekologicznej na etykiecie produktu znajdziemy numer jednostki certyfikującej. Jeżeli jej numer zaczyna się od akronimu „PL-EKO”, oznacza to, że ostatni etap produkcji miał miejsce w Polsce.

Ponadto jest też informacja o pochodzeniu surowców, przykładowo „rolnictwo UE” lub „rolnictwo spoza UE”. W Polsce póki co nie uprawiamy jeszcze bananów czy innych produktów rosnących w klimacie tropikalnym, dlatego oznakowanie „surowce spoza UE” na tego rodzaju produkcie oznakowanym numerem polskiej jednostki jest poprawne.

Na jakie wsparcie mogą liczyć rolnicy prowadzący produkcję metodami ekologicznymi?

Wsparcie dla rolników ekologicznych, bezpośrednio i pośrednio, jest udzielane w wielu obszarach. Głównym są płatności

w ramach PROW 2014–2020 z działania Rolnictwo ekologiczne, ale to tylko część całej polityki wsparcia.

Składają się na nią także działania w obszarze nauki – od lat MRiRW dotuje badania w rolnictwie ekologicznym, których wyniki są publikowane i udostępniane bezpłatnie na stronie MRiRW. Na ich podstawie powstały też metodyki produkcji ekologicznej, stanowiące kompendia wiedzy o tym, jak produkować ekologicznie i efektywnie.

Rolnicy poza wiedzą teoretyczną mają też udostępnione, uruchomione z inicjatywy MRiRW, Centrum Praktycznego Szkolenia w Zakresie Małego Przetwórstwa w Radomiu. W tym miejscu rolnicy mogą bezpośrednio poznać w praktyce metody i zasady przetwórstwa na poziomie gospodarstwa. Dzięki temu otrzymują wiedzę, jak samemu przygotować żywność ekologiczną do sprzedaży i skrócić łańcuchy dostaw, pomijając pośredników. To ważne, gdyż pośrednicy nakładają na ich produkty ogromne marże i przez to hamują rozwój sektora rolnictwa ekologicznego.

Ponadto w całej Polsce jest uruchamiana sieć gospodarstw demonstracyjnych, w których – podobnie jak w Centrum Praktycznego Szkolenia – rolnicy mogą bezpośrednio nauczyć się, jak efektywnie prowadzić produkcję ekologiczną.

W obszarze legislacji, wraz z nową ustawą o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej, wprowadzono możliwość zwiększenia dotacji do zastosowania ekologicznego materiału siewnego, ułatwiono zakup nawozów dla rolników ekologicznych oraz uproszczono procedury administracyjne związane z udzielaniem zgód na zastosowanie odstępstw od zasad produkcji ekologicznej.

Konkretne propozycje działań wspierających rozwój rolnictwa ekologicznego są zawarte w obecnie konsultowanym z partnerami społecznymi Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021–2030. Tych działań jest bardzo dużo, ale oczekujemy także na nowe pomysły.

Istotną rolę w rozwoju rolnictwa ekologicznego odgrywają działania promocyjne i edukacyjne. Jakie działania w tym zakresie prowadzi MRiRW oraz podległe mu instytucje?

Świadomość, czym jest produkcja ekologiczna i jak rozpoznać produkt ekologiczny, jest podstawą zaufania do tego systemu jakości i warunkiem jego rozwoju.

MRiRW prowadzi działania edukacyjne skierowane do wielu grup społecznych. Wspólnie z GIS przeprowadziliśmy znakomicie przyjęty program „Skąd się biorą produkty ekologiczne” skierowany do najmłodszych. Ponadto MRiRW we współpracy z MEN przygotowało dla nauczycieli szkół podstawowych i średnich scenariusze, które pozwolą na przeprowadzenie lekcji o rolnictwie ekologicznym.

We wrześniu br. szkoły rolnicze zaczęły też kształcić przyszłych ekspertów produkcji ekologicznej – w ramach nowej podstawy programowej wprowadzono nową umiejętność zawodową pn. „Prowadzenie gospodarstwa rolnego w systemie rolnictwa ekologicznego”.

Niezależnie od tego, od wielu lat Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi udziela dotacji na badania w rolnictwie ekologicznym, których wyniki są ogólnodostępne dla wszystkich zainteresowanych, w tym doradców, którzy mogą wykorzystywać te materiały w informowaniu rolników ekologicznych.

W ramach działań informacyjnych 23 września br. została uruchomiona ogólnopolska kampania pod hasłem „Kupuj świadomie PRODUKT EKOLOGICZNY”. Skierowana jest do konsumenta krajowego, a jej celem jest uświadamianie społeczeństwa o bezsprzecznych zaletach produkcji ekologicznej i rolnictwa ekologicznego, zarówno dla środowiska i klimatu, jak i dla zdrowia ludzi oraz zwierząt.

Również 23 września, z okazji Dnia Rolnictwa Ekologicznego, na terenie Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie, odbywały się warsztaty edukacyjne, gdzie najmłodszy konsumenci w ciekawej formie zabawy i nauki dowiadywali się, czym są rolnictwo i produkcja ekologiczna.

Prowadzone przez resort rolnictwa i instytucje mu podległe działania w obszarze informacji i edukacji nt. produkcji ekologicznej są realizowane na rynku krajowym na kilku płaszczyznach. Dedykowane przekazy kierowane są do rolników, producentów, do konsumentów oraz do dzieci. Celem działań skierowanych do producentów jest zwiększanie zainteresowania rolnictwem ekologicznym i produkcją ekologiczną, z przekazaniem jasnych wskazówek, przepisów, know-how oraz przedstawieniem dobrych praktyk. W tych projektach informacja i edukacja w zakresie zasad produkcji ekologicznej to budowanie rozbudowanych przekazów z konkretnymi wskazówkami dla wszystkich zainteresowanych. Konsumentów uświadamiamy, co dokładnie oznacza logo produkcji ekologicznej UE, oraz zachęcamy do zwracania uwagi na informacje zawarte na opakowaniach produktów spożywczych. W prowadzonej obecnie kampanii chcemy przekonywać konsumenten-

tów, że ich wybór ma ogromne znaczenie. Edukujemy w zakresie świadomych decyzji zakupowych oraz zwracania uwagi na informacje zawarte na etykietach produktów spożywczych. Komunikujemy, czym jest certyfikowany produkt ekologiczny i jak go rozpoznać.

Intensywne, ogólnopolskie działania mające na celu edukację w zakresie żywności ekologicznej są prowadzone obecnie w telewizji, prasie, radiu, środkach transportu publicznego oraz w Internecie, w tym w mediach społecznościowych. Wykorzystywane są także reklamy zewnętrzne w postaci billboardów czy umieszczone w wiatach przystankowych.

Pandemia COVID-19 pokazała, jak ważne są rynki lokalne, gdzie konsumenci mogą zaopatrzyć się w żywność blisko miejsc zamieszkania i w produkty często pochodzące bezpośrednio od rolników lub z małych, miejscowych przetwórci, w tym także w produkty ekologiczne. Czy MRiRW kieruje uwagę na odbudowę tych rynków i ułatwienia dla rolników oraz lokalnych przetwórców w dostępie do rynku?

Ważna rola bezpośrednich, krótkich kanałów sprzedaży żywności, ujawniła się szczególnie w dobie epidemii koronawirusa. Dla zabezpieczenia lokalnych, regionalnych kanałów dystrybucji żywności przygotowano więc cały pakiet mechanizmów wsparcia w ramach Planu Strategicznego dla WPR. Szereg interwencji skierowanych do rolników posiadających zarówno małe, jak i duże gospodarstwa, a także do grup producentów ekologicznych przewiduje wsparcie dla inwestycji skracających łańcuchy dostaw oraz uruchamiających przetwórstwo na poziomie gospodarstwa. Inwestycje te zdywersyfikują źródła żywności oraz zwiększą dostępność żywności lokalnej.

W tym roku po raz pierwszy w krajach Unii Europejskiej obchodziliśmy Dzień Rolnictwa Ekologicznego ustanowiony w wyniku wspólnej deklaracji Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji Europejskiej. Ta cenna inicjatywa wynika z planu działania na rzecz rozwoju produkcji ekologicznej przyjętego przez Komisję Europejską 25 marca 2021 r. Czego chciałby Pan Minister życzyć polskim rolnikom ekologicznym i konsumentom, którzy taką żywność wybierają?

Szanowni Państwo! Co prawda Dzień Rolnictwa Ekologicznego wprowadziła Unia Europejska, ale konkursy na najlepsze gospodarstwo są prowadzone w Polsce niemalże od czasu jej wejścia do UE. MRiRW od dawna docenia najlepszych rolników ekologicznych. Laureaci konkursu, najlepsi rolnicy ekologiczni w Polsce, od lat nie tylko otrzymują wartościowe nagrody. Informacja o ich osiągnięciach, o tym, jak odnieśli oni sukces, jest także przekazywana innym, aby ten sukces mógł być wzorem do naśladowania.

Z naszej strony życzymy więc, aby najlepsi polscy rolnicy ekologiczni byli wzorem nie tylko w Polsce, lecz także w całej UE.

Dziękuję za rozmowę.

DZIAŁANIA MRiRW NA RZECZ ROZWOJU SEKTORA ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO W POLSCE

25 października 2022 r. zakończyły się konsultacje społeczne nowego „Ramowego Planu Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021–2030”. Dokument jest aktualizowany z uwagi na potrzebę koordynacji nowych działań mających na celu rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce. Przedstawia on działania, jakie powinny być podejmowane i realizowane w tym zakresie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jednostki podległe lub nadzorowane.

Celem „Ramowego Planu Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce w latach 2021–2030” jest stały rozwój sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej, wyrażany w wolumenie produkcji oraz wartości rynku. Dążenia do osiągnięcia celu będą realizowane poprzez działania w pięciu obszarach:

- I.** Transfer wiedzy i umiejętności – działania doradcze, szkoleniowe i informacyjne,
- II.** Promowanie produkcji ekologicznej – działania promocyjne i edukacyjne,
- III.** Innowacje w produkcji ekologicznej,
- IV.** Wsparcie producentów ekologicznych,
- V.** Utrzymanie zaufania do systemu rolnictwa ekologicznego.

Najważniejsze mechanizmy wsparcia finansowego dla rolników ekologicznych, opisane w konsultowanym Ramowym Planie Działań, zostały przewidziane w „Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027”.

1. W nowej perspektywie finansowej przewidziano kontynuację wsparcia dla rolników do powierzchni upraw objętych systemem rolnictwa ekologicznego w ramach nowej interwencji – Rolnictwo ekologiczne. Analogicznie do wsparcia rolników do powierzchni upraw ekologicznych w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 celem nowej interwencji – Rolnictwo ekologiczne PS WPR 2023–2027 jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki

i metody rolnictwa ekologicznego określone w prawodawstwie unijnym i krajowym. Należy podkreślić, że płatności ekologiczne w ramach wdrażanego od 2015 r. działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020 były podwyższone w 2019 r. oraz w 2021 r., a także po raz kolejny zostaną podwyższone od 2023 r. Biorąc pod uwagę już dokonane oraz planowane zmiany stawek płatności w ramach działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020, stawki płatności ekologicznych, jakie będą obowiązywały od 2023 r., będą wyższe średnio o 84% od stawek płatności, jakie obowiązywały w 2015 r. Ponadto od 2023 r. przewidziano uproszczenia – dla małych gospodarstw o pow. do 10 ha. Dla chętnych przewidziano jedną uśrednioną stawkę płatności do hektara niezależnie od gatunków roślin, które rolnik uprawia oraz ich statusu ekologicznego. Poza płatnością do danego hektara zróżnicowaną ze względu na grupę upraw lub niezróżnicowaną, jak w przypadku małych gospodarstw z uprawami ekologicznymi, możliwe jest otrzymanie dodatkowej płatności do danego ha w przypadku

posiadania w gospodarstwie obsady zwierząt od 0,5 DJP/ha do 1,5 DJP/ha, tzw. premii za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą. W ramach interwencji – Rolnictwo ekologiczne przewiduje się możliwość częściowej rekompensaty kosztów kontroli gospodarstwa przeprowadzanej przez jednostkę certyfikującą w ramach systemu kontroli w rolnictwie ekologicznym.

2. W ramach ekoschematu – Dobrostan zwierząt – w związku z faktem, że system rolnictwa ekologicznego zapewnia zwierzętom wysoki poziom dobrostanu, zwierzęta które są utrzymywane zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego, mogą kwalifikować się do płatności dobrostanowych na uproszczonych zasadach.

3. W ramach interwencji – Inwestycje poprawiające dobrostan bydła i świń – wsparcie będzie udzielane rolnikom na realizację inwestycji w zakresie poprawy dobrostanu zwierząt. Preferencje wyboru operacji do realizacji dotyczą m.in. prowadzenia produkcji ekologicznej.

4. W interwencji – Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) – zaplanowano obszar B skierowany wyłącznie do gospodarstw prowadzących produkcję ekologiczną na rynek, w przypadku których co najmniej 80% powierzchni/produkcji zwierząt jest objęte tym systemem w dniu składania wniosku o przyznanie pomocy. Wielkość ekonomiczna gospodarstwa uprawnionego do otrzymania pomocy wynosi co najmniej 25 tys. euro i nie więcej niż 250 tys. euro.

5. W interwencji – Rozwój małych gospodarstw – zaplanowano wsparcie rozwoju gospodarstw o wielkości ekonomicznej poniżej 25 tys. euro, które w wyniku realizacji operacji osiągną wzrost wartości sprzedaży wyprodukowanych lub przetworzonych produktów rolnych. W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne i niematerialne jak budowa, modernizacja lub wyposażenie budynków lub budowli, zakup nowych maszyn i urządzeń. Zakres wsparcia w postaci ryczałtu, maksymalnie 85% kosztów operacji, wynosi 120 tys. zł, m.in. dla gospodarstw prowadzących produkcję ekologiczną.

6. W interwencji – Premie dla młodych rolników – zaplanowano wsparcie na rozpoczęcie i rozwój działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym w zakresie wytwarzania nieprzetworzonych produktów rolnych, a także przygotowania do sprzedaży nieprzetworzonych produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie. Wymiana pokoleniowa w rolnictwie oraz udział w systemach jakości będą wiodącymi zagadnieniami przy wyborze operacji do przyznania pomocy.

7. W interwencji – Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności – przewiduje się wsparcie grup producentów, składających się co najmniej z dwóch członków, którzy wytwarzają na terytorium RP produkty rolne lub środki spożywcze, przeznaczone bezpośrednio lub po przetworzeniu do spożycia przez ludzi w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości. Wsparcie polega na refundacji do 70% kosztów kwalifikowalnych poniesionych z tytułu przeprowadzenia działań o charakterze informacyjno-promocyjno-marketingowym dotyczących m.in. produktów ekologicznych pochodzących z systemu rolnictwa ekologicznego.

8.

W interwencji – Rozwój współpracy producentów w ramach systemów jakości żywności – przewiduje się wzmocnienie i rozwój współpracy producentów w ramach systemów jakości żywności, w tym systemu rolnictwa ekologicznego oraz rozwój produkcji i zapewnienie dostępności produktów wytwarzanych w ramach systemów jakości żywności na rynku. Wsparcie obejmuje dwa obszary: zarządzanie współpracą – ryczałt (100%) dotyczący zarządzania wspólnymi działaniami w danym systemie jakości żywności oraz refundację do 70% kosztów kwalifikowalnych wynikających z planu rozwoju współpracy w danym systemie jakości żywności.

- Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości – w gospodarstwie zaplanowano wsparcie nakierowane na realizację działań inwestycyjnych, które mają wzmocnić pozycję rynkową rolników i mikroprzedsiębiorców, a także wpłynąć na dywersyfikację i skracanie etapów łańcucha żywnościowego. Pomoc dotyczy inwestycji materialnych i niematerialnych dotyczących przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych oraz wytwarzania produktów nierolnych z wyłączeniem produktów rybołówstwa i akwakultury. Kryteria wyboru obejmują m.in. wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów ekologicznych.
- Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości – poza gospodarstwem wydzielono oddzielny obszar B dotyczący przetwarzania i wprowadzania do obrotu ekologicznych produktów rolnych przez przedsiębiorców sektora MŚP. Obszar ten objęty jest wyższą intensywnością refundacji kosztów kwalifikowalnych w porównaniu z systemem konwencjonalnym. Wsparcie dotyczy realizacji działań inwestycyjnych na obszarach wiejskich, które mają wzmocnić pozycję rynkową przetwórców sektora MŚP objętych systemem rolnictwa ekologicznego, wpłynąć na dywersyfikację i skracanie etapów łańcucha żywności ekologicznej na rynkach

lokalnych, a także promować współpracę w ramach łańcucha wartości poprzez obowiązek podpisywania umów na dostawy pomiędzy rolnikami objętymi systemem rolnictwa ekologicznego a ekologicznym przemysłem przetwórczym. W ramach obszaru B wspierane są inwestycje materialne i niematerialne dotyczące budowy budynków lub budowli, zakupu technologii na cele przetwarzania produktów rolnych lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych (w tym przechowywania, sortowania, pakowania, przygotowania do sprzedaży – wyłącznie w przypadku zorganizowanych form współpracy rolników), inwestycje dotyczące ochrony środowiska, infrastruktury do przetwarzania odpadów żywnościowych na biokomponenty lub przetwarzania produktów ubocznych powstałych przy wytwarzaniu produktów rolnych.

Ponadto przewiduje się również wsparcie sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w ramach Inwestycji A1.4.1. pt. Inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu Krajowego Programu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Celem Inwestycji jest zwiększenie konkurencyjności i odporności podmiotów łańcucha dostaw produktów rolnych, spożywczych, rybołówstwa i akwakultury na kryzysy, w tym przyspieszenie inwestycji prywatnych sektora MŚP, wzmocnienie krótkich łańcuchów dostaw i systemu dystrybucji żywności oraz zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych przez wdrożenie i upowszechnienie innowacyjnych rozwiązań z zakresu rolnictwa 4.0. Inwestycja obejmować będzie wsparcie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) przetwórstwa rolno-spożywczego (podmioty istniejące i nowo zakładane) w zakresie zakupu maszyn i urządzeń do przetwarzania, przechowywania, magazynowania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury, specjalistycznych środków transportu do przewozu produktów rolnych oraz rybołówstwa i akwakultury lub do dystrybucji żywności oraz rozbudowy infrastruktury zakładów, w tym zrównoważonych i innowacyjnych technologii oraz inwestycji w obszarze gospodarki obiegu zamkniętym, ochrony środowiska, rolnictwa ekologicznego.

Rolnicy będą mogli też otrzymać zwiększone wsparcie finansowe do wykorzystania ekologicznego materiału siewnego. Odpowiednie podstawy wprowadzono w nowej ustawie o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej z 23 czerwca 2022 r., a niezbędne rozporządzenie jest już procedowane.

Departament Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ROLNICTWO EKOLOGICZNE W POLSCE

Wiedza na temat sposobu wytwarzania produktów spożywczych oraz świadomość żywieniowa Polaków stale rośnie, co objawia się wzrostem popytu na produkty ekologiczne.

Zgodnie z preambułą do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 oraz ustawą z dnia 23 czerwca 2022 r. o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej, produkcja ekologiczna jest ogólnym systemem zarządzania gospodarstwem i produkcji żywności, łączącym praktyki najkorzystniejsze dla środowiska i klimatu, wysoki stopień różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych oraz stosowanie wysokich norm dotyczących dobrostanu zwierząt i produkcji, odpowiadających zapotrzebowaniu rosnącej liczby konsumentów na produkty wytwarzane przy użyciu naturalnych środków i procesów. Produkcja ekologiczna pełni zatem podwójną funkcję społeczną – z jednej strony w odpowiedzi na zapotrzebowanie konsumentów dostarcza na rynek wysokiej jakościowe produkty ekologiczne, a z drugiej strony – dostarcza powszechnie dostępne dobra, przyczyniając się do ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt, jak również do rozwoju obszarów wiejskich.

W produkcji ekologicznej w UE stosowany jest system kontroli i certyfikacji. Funkcjonowanie systemu kontroli i certyfikacji w rolnictwie ekologicznym jest podstawowym gwarantem dla konsumenta, że środki spożywcze znajdujące się na rynku wyprodukowane zostały zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego i są wolne od zanieczyszczeń, takich jak: pozostałości środków ochrony

roślin i hormonów, a podczas ich produkcji nie stosowano nawozów sztucznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie. Etykieta prawidłowo oznakowanego produktu ekologicznego, oprócz innych elementów oznakowania wymaganych przepisami prawa żywnościowego, powinna zawierać: unijne logo produkcji ekologicznej, numer jednostki certyfikującej oraz miejsce produkcji nieprzetworzonych produktów rolniczych. Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) gromadzi i udostępnia dane i informacje dotyczące produkcji ekologicznej i producentów ekologicznych.

W rolnictwie ekologicznym dopuszczone jest stosowanie nawozów mineralnych niepochozących z syntezy chemicznej o niskim stopniu rozpuszczalności i koncentracji składnika pokarmowego. Nie zezwala się na stosowanie mineralnych nawozów azotowych. Żyzność i aktywność biologiczna gleby utrzymywana jest poprzez stosowanie płodozmianu z udziałem roślin motylkowatych oraz maksymalne wykorzystanie nawozów naturalnych i organicznych powstających w gospodarstwie. W przypadku, kiedy zabiegi te nie zapewniają osiągnięcia lub poprawy żyzności gleby dozwolone jest stosowanie nawozów i środków poprawiających właściwości gleby zawartych w zamkniętym wykazie, dopuszczonych do obrotu zgodnie z przepisami obowiązującymi w danym państwie członkowskim.

Wysoką jakość produktów ekologicznych można postrzegać w aspekcie wartości zdrowotnej, odżywczej, sensorycznej, zawartości zanieczyszczeń czy nieobecności pestycydów. Produkty z upraw ekologicznych charakteryzują się intensywniejszym smakiem i zapachem. Ponadto w ekologicznych produktach roślinnych stwierdza się zawartość białka o wysokiej jakości mierzonej zawartością podstawowych aminokwasów. Liczne analizy wykazały, że w takich produktach znajduje się m.in. istotnie więcej antyoksydantów oraz witamin, dzięki czemu żywności ekologicznej przypisuje się szereg właściwości prozdrowotnych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. łączna powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w Polsce wynosiła 549,4 tys. ha, o 7,9% więcej niż przed rokiem. Rolnictwo ekologiczne na obecnym etapie rozwoju w kraju to m.in. rosnąca liczba przetwórci oraz popyt przewyższający podaż. W Polsce działalnością w zakresie produkcji ekologicznej zajmowało się 21,8 tys. producentów ekologicznych. W odniesieniu do 2020 r. liczba producentów ekologicznych wzrosła o 7,5% (tj. o ponad 1,5 tys.). Najliczniejszą grupę producentów ekologicznych stanowią producenci rolni (91,7%). W 2021 r. działalność w tym zakresie prowadziło blisko 20 tys. producentów rolnych, o 7,6% więcej niż w 2020 r. Najwięcej producentów ekologicznych funkcjonuje na terenie województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego (po około 3,5 tys.). Według danych Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych największą powierzchnię ekologicznych użytków rolnych zajmują w Polsce zboża uprawiane na ziarno, trwałe użytki zielone, rośliny korzeniowe i bulwiaste, świeże warzywa i owoce oraz orzechy. W gospodarstwach ekologicznych najczęściej prowadzony jest chów drobiu, owiec i bydła. Wśród polskich produktów ekologicznych najbardziej rozpoznawalne są certyfikowane jabłka oraz owoce miękkie, takie jak: truskawki, jagody, aronia i porzeczki.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi sporządza i aktualizuje „Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce” (obecnie na lata 2021–2027). Jego celem jest stały rozwój sektora rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej, wyrażany w wolumenie produkcji oraz wartości rynku. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa uczestniczy w realizacji działań dotyczących rolnictwa ekologicznego, głównie poprzez promocję w kraju i za granicą produktów rolno-spożywczych oraz wdrażanie dwóch poddziałań w zakresie działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020.

KOWR wspólnie z MRiRW realizuje kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące rolnictwa ekologicznego. Prowadzone działania mają na celu budowanie rozpoznawalności

oznaczenia produkcji ekologicznej, edukowanie konsumentów na temat metod produkcji ekologicznej i zalet posiadania unijnego certyfikatu oraz zwiększenie spożycia żywności produkowanej w kraju, a przez to wzrost konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych. Dodatkowo jest realizowana kampania dedykowana rolnikom/producentom, która dotyczy przepisów, uwarunkowań prawnych oraz dobrych praktyk. Kampania ułatwia środowisku rolnemu pozyskanie informacji na temat unijnego systemu jakości. Działania skierowane do obu grup odbiorców docelowych są prowadzone z wykorzystaniem różnych kanałów komunikacji (np.: telewizja, radio, media społecznościowe, reklama zewnętrzna), ale przy zachowaniu spójnego komunikatu.

Produkcja ekologicznej żywności ma przyszłość. Coraz częściej sięgamy po produkty ekologiczne, po zdrową żywność wysokiej jakości. Polska ma ku temu predyspozycje, mamy dobrą markę jako producenci żywności. Nasza kultura rolna jest wciąż jeszcze dość tradycyjna w porównaniu z innymi krajami. Możemy na tej bazie szukać kolejnych kierunków, gałęzi rozwoju.

KOWR prowadzi także działania finansowane z budżetu krajowego, mające na celu wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą poprzez organizowanie udziału uczestników tego sektora (w tym producentów produktów ekologicznych) w międzynarodowych przedsięwzięciach promocyjnych i informacyjnych. Działania te obejmują wystąpienia na polskich stoiskach narodowych na targach zagranicznych, towarzyszących im misjach handlowych oraz spotkaniach biznesowych pod hasłem „Poland tastes good”, a także realizację branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych.

Ponadto w zakresie obsługiwanych przez KOWR branżowych funduszy promocji produktów rolno-spożywczych są realizowane zadania przyczyniające się do rozwoju produkcji ekologicznej w Polsce. Celem działań finansowanych z funduszy jest: wspieranie marketingu rolnego, wzrost spożycia oraz wzmocnienie wizerunku polskich produktów rolno-spożywczych (w tym produktów ekologicznych), jak również zaprezentowanie ich, jako produktów specyficznych oraz wyróżniających się wysoką jakością.

Marcin Wroński
Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR

KUPUJ ŚWIADOMIE PRODUKT EKOLOGICZNY

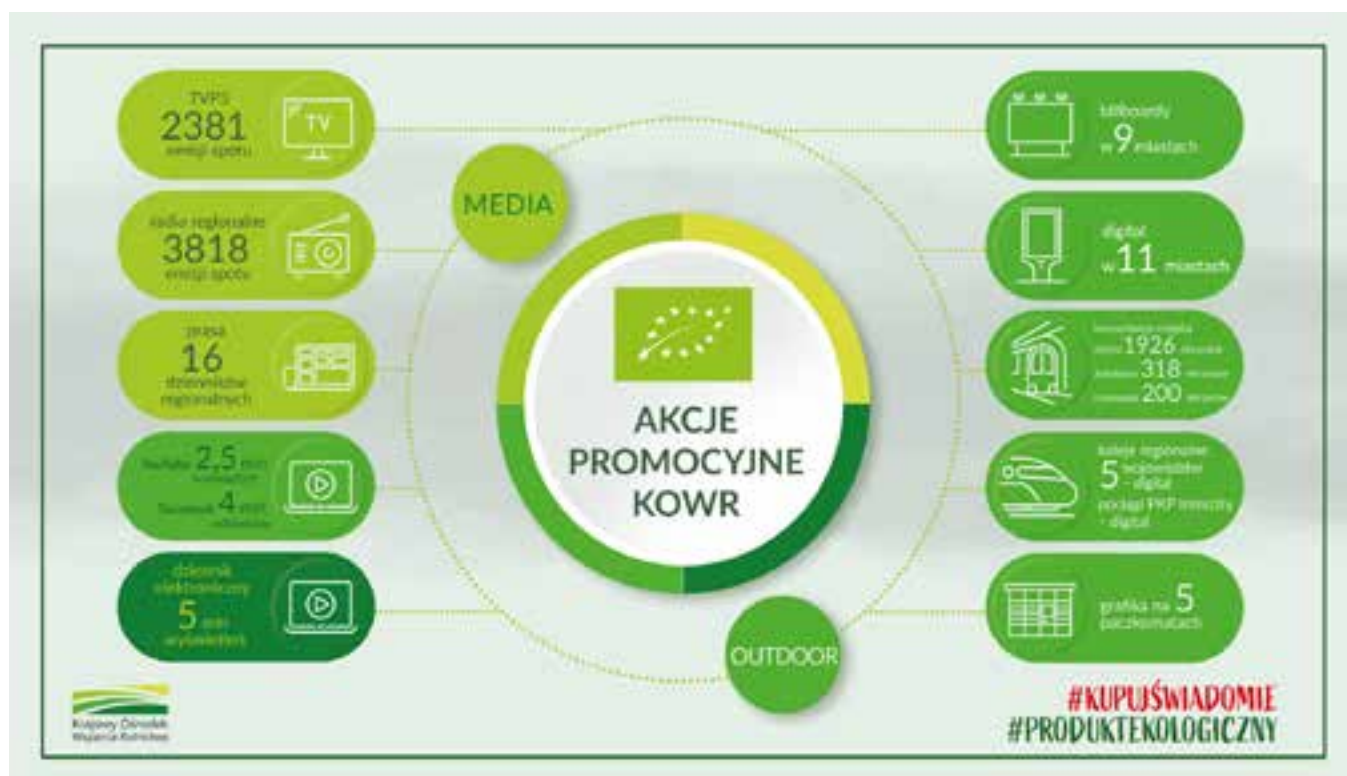
„Najlepsze ekosmaki na Pomorzu”, „Wybierz żywność ekologiczną w Wielkopolsce” to przykładowe hasła wykorzystywane w działaniach Oddziałów Terenowych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa promujących żywność ekologiczną. Akcja towarzyszyła ogólnopolskiej kampanii „Kupuj świadomie PRODUKT EKOLOGICZNY” prowadzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współpracy z KOWR.

Celem zakrojonych na skalę ogólnopolską działań była edukacja społeczeństwa w zakresie świadomych decyzji zakupowych, zachęcenie do zwracania uwagi na informacje zawarte na opakowaniach produktów spożywczych oraz upowszechnianie wiedzy o systemie ekologicznej produkcji żywności.

23 września, z okazji Dnia Rolnictwa Ekologicznego, na terenie Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie odbyły się warsztaty edukacyjne, podczas któ-

rych najmłodszy konsumenci mogli się dowiedzieć, czym są rolnictwo i produkcja ekologiczna.

KOWR zaprosił również dzieci i młodzież w wieku 7-15 lat do udziału w konkursie fotograficznym „Rolnictwo ekologiczne”. Celem konkursu było m.in. promowanie ekologicznych produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, pogłębianie wiedzy ekologicznej i zachęcanie młodych ludzi do uważnej obserwacji środowiska oraz podnoszenie świadomości na temat systemów jakości

Warsztaty ekologiczne dla uczniów w ogrodach Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie, 23 września 2022 r.

produktów rolno-żywnościowych, a także certyfikatów i oznaczeń stosowanych na etykietach. Na zwycięzców czekały atrakcyjne nagrody pieniężne i rzeczowe. Zainteresowanie konkursem było ogromne: wpłynęło aż 1930 prac, spośród których jury wybrało 3 najlepsze. Przyznano również 10 wyróżnień.

Intensywne, ogólnopolskie projekty mające na celu edukację w zakresie żywności ekologicznej były prowadzone przez OT KOWR w telewizji, prasie, radiu, środkach transportu publicznego czy w internecie.

Uwagę odbiorców zwracały hasła wykorzystywane przez OT KOWR, np.:

- Spróbuj żywności ekologicznej w Kujawsko-Pomorskiem
- Śląskie smaki inspirowane żywnością ekologiczną
- Wspieramy producentów żywności ekologicznej w Lubuskim

Reklama outdoorowa w Olsztynie

- Zainspiruj się świętokrzyską żywnością ekologiczną
- Produkowane w zgodzie z naturą – żywność ekologiczna w Zachodniopomorskiem
- Naturalnie i ekologicznie w Małopolsce
- Warmia i Mazury wspierają rolnictwo ekologiczne
- Dolnośląska żywność ekologiczna prosto z natury.

Promocji żywności ekologicznej służyły intensywne działania outdoorowe. Przy głównych skrzyżowaniach, w punktach szczególnie intensywnego ruchu ulicznego i pieszego, trasach wlotowych i wylotowych największych miast w Polsce zamieszczono billboardy, a przy drogach odbywała się emisja spotu na ekranach LED. Szeroko zakrojone były działania w pociągach PKP Intercity oraz w komunikacji miejskiej i kolejach regionalnych. W Trójmieście natomiast zamieszczono reklamę na paczkomatach, a w Poznaniu namalowano mural. W ramach działań przez miesiąc w regionalnych stacjach telewizji i radia oraz w kinach niezależnych w całej Polsce przed seansem filmowym emitowano spot promocyjny.

Emisja spotu na telebimach w Warszawie

Działania w prasie objęły 16 dzienników regionalnych. Warto podkreślić, że działania w internecie osiągnęły ponad 2,5 mln wyświetleń na YouTube. Dotarliśmy z przekazem do ponad 4 mln odbiorców na Facebooku, a w dzienniku elektronicznym odnotowaliśmy ponad 5 mln wyświetleń baneru poświęconego żywności eko.

Z dużą satysfakcją odnotowujemy zainteresowanie odbiorców działaniami prowadzonymi przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w zakresie promowania świadomego wyboru certyfikowanych produktów ekologicznych. Zwrot ku żywności wyprodukowanej bez dodatków chemicznych, z bardzo wysokiej jakości składników, przy jednoczesnej trosce o środowisko naturalne, w świadomości wielu konsumentów jest jedynie słusznym kierunkiem rozwoju rolnictwa. Co więcej, zaproponowane zmiany we wspólnej polityce rolnej idą właśnie w stronę ekologii. To bardzo dobry prognostyk na przyszłość.

Małgorzata Gośniowska-Kola
Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR

KOWR WSPIERA POLSKIE PSZCZELARSTWO

Zakończyła się realizacja „Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2020–2022”. Był to szósty zatwierdzony przez KE program dotyczący rynku produktów pszczelich. Na konta uprawnionych podmiotów wpłynęło 42,3 mln zł, co stanowi najwyższą wydatkowaną kwotę w historii programu.

Rola pszczół w ekosystemie jest nieoceniona. Ogromne znaczenie tych owadów dla produkcji rolniczej i sadowniczej wynika z faktu, że ponad 70 spośród 100 najważniejszych dla człowieka roślin uprawnych jest zapylanych przez pszczoły. Oprócz zapylania wielu roślin pszczoły biorą udział w wytworzeniu szeregu produktów spożywczych i leczniczych, spośród których najpowszechniejsze są: miód – korzystnie działający na układ odpornościowy, a także oddziaływające leczniczo propolis, pierzga czy pyłek pszczeli.

Wartość pszczół, jako zapylaczy dla całego ekosystemu w Polsce, jest szacowana na około 5 mld zł. Należy pamiętać, iż sektor pszczelarski ma ogromne znaczenie dla rolnictwa, bezpieczeństwa żywnościowego i różnorodności biologicznej, a jako działalność gospodarcza i społeczna odgrywa istotną rolę w rozwoju obszarów wiejskich.

Na wynik każdego sezonu pszczelarskiego mają wpływ przede wszystkim warunki klimatyczno-środowiskowe, a także choroby pszczół oraz inwazje pasożytów. Wielowymiarowe wsparcie sektora pszczelarskiego jest bardzo istotne z uwagi na możliwość jego dalszego rozwoju, korzystne oddziaływanie na środowisko naturalne oraz zaopatrzenie konsumentów w odpowiednią ilość dobrej jakości miodu oraz innych produktów pszczelich.

Do rozwoju krajowego pszczelarstwa w dużym stopniu przyczynia się realizowany przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa mechanizm wspólnej polityki rolnej „Wsparcie rynku produktów pszczelich”. Od wejścia Polski do UE w 2004 roku do końca 2021 r. zrealizowano 5,7 tys. umów/projektów, w ramach których wydatkowano 391 mln zł. Obecnie zakończona została realizacja „Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2020–2022”, który był szóstym zatwierdzonym przez KE programem dotyczącym rynku pszczelarstwa. Jego budżet wynosił niemal 28 mln euro; środki w połowie pochodziły z budżetu unijnego, a w połowie z krajowego.

Zasięg tej pomocy jest zatem ogromny: corocznie środki pochodzące z programu trafiały do kilkudziesięciu tysięcy pszczelarzy, reprezentowanych przez około sto organizacji pszczelarskich, będących bardzo ważnym ogniwem w całym procesie.

Od roku 2023 pszczelarze będą mogli ubiegać się o wsparcie finansowe na podstawie dokumentu zatwierdzonego w sierpniu 2022 r. przez Komisję Europejską – Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 oraz stosownych ustaw, nad którymi trwają prace legislacyjne. Jednocześnie ważnym dla branży pszczelarskiej jest fakt, iż w kolejnej perspektywie, zgodnie

Krajowy Program Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2020–2022

Działanie	Liczba przygotowanych umów	Przyznane w umowach kwoty refundacji (zł)	Liczba obsługiwanych wniosków o refundację	Wyplacona kwota refundacji (euro)	Wyplacona kwota refundacji (zł)	Wykorzystanie środków (%)
Szkolenia	48	1 145 423,38	42	180 832,50	831 268,94	72,57
Zakup leków do zwalczania warrozy	100	14 429 312,94	97	3 022 046,20	13 892 044,18	96,28
Zakup urządzeń do prowadzenia gospodarki wędrowniej	78	2 685 604,55	71	457 369,46	2 102 481,68	78,29
Analiza jakości miodu	35	292 558,08	32	31 988,53	147 048,06	50,26
Zakup pszczoł	96	7 953 639,50	92	1 475 092,74	6 780 853,82	85,25
Zakup sprzętu pszczelarskiego	98	19 046 875,93	95	3 901 743,61	17 935 925,20	94,17
Wsparcie naukowo-badawcze	5	605 535,90	5	129 909,95	597 183,04	98,62
Razem	460	46 158 950,28	434	9 198 982,99	42 286 804,92	91,61

2 umowy nie zostały podpisane przez podmioty uprawnione (1 umowa szkoleniowa oraz 1 na zakup leków do zwalczania warrozy)

z zapowiedziami, program wsparcia będzie realizowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

A JAKI BYŁ OSTATNI SEZON? PODSUMOWANIE

W kończącym się sezonie 2021/2022 pula środków do rozdysponowania wynosiła 46,2 mln zł. Wykonanie pro-

gramu wymagało niezwykle zaangażowania zarówno pracowników rozpatrujących projekty, jak i organizacji pszczelarskich oraz samych pszczelarzy, by w jak największym stopniu zagospodarować środki z KPWP. Wszystkie zakupy musiały być dokonane w okresie pozwalającym na złożenie wniosków o płatność wraz z fakturami dokumentującymi poniesione wydatki do końca lipca 2022 r., w konsekwencji czego już na początku października 2022 r. KOWR przekazał do agencji płatniczej listy płatności, w oparciu o które środki zostały rozdysponowane na konta podmiotów uprawnionych.

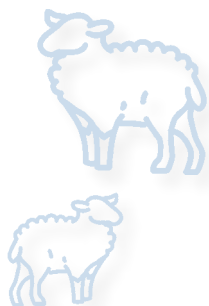
W sezonie 2021/2022 do KOWR zostało złożonych 460 projektów i 434 wnioski o refundację. Niestety nie wszystkim w tym roku udało się zrealizować plany zakupowe, szkoleniowe lub w inny sposób modernizujące pasieki. Finalnie dla 428 wniosków dokonano wypłat w wysokości 42,3 mln zł, co stanowi najwyższą wydatkowaną kwotę w historii programu.

Monika Koźlakiewicz

Zastępca Dyrektora

Departamentu Interwencji Rynkowych KOWR

HODOWLA OWIEC W SPÓŁKACH HODOWLANYCH NADZOROWANYCH PRZEZ KOWR

KOWR wykonuje obecnie uprawnienia właścicielskie dla 31 spółek hodowli roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich. Najistotniejsze cele działalności spółek to ochrona zasobów genetycznych, wdrażanie nowych technologii oraz zaopatrywanie hodowli krajowej w najwyższej jakości materiał hodowlany.

Największe zainteresowanie hodowlą owiec oraz jej największy rozkwit przypadły w Polsce na lata osiemdziesiąte ubiegłego wieku. Krajowa populacja wzrastała w bardzo dynamicznym tempie, co wynikało przede wszystkim z subwencjonowania antyimportowej produkcji wełny oraz coraz większego znaczenia eksportu jagniąt rzeźnych. Najwyższy poziom pogłowia owiec (blisko 5 mln szt.) został osiągnięty w 1986 r., jednak już rok później zaczęto odnotowywać jego spadek. Załamanie w chowie i hodowli owiec wynikało przede wszystkim z braku opłacalności produkcji owczarskiej. Wartość wełny jako produktu

ubocznego często nie pokrywała kosztów strzyży, a niskie ceny uzyskiwane za żywiec jagnięcy pogłębiały zmniejszenie zainteresowania produkcją owczarską. Obecnie krajowe spożycie baraniny i jagnięciny jest śladowe, dlatego zdecydowana większość mięsa trafia na eksport.

W 2021 r. hodowla owiec i produkcja owczarska były prowadzone w czterech spółkach nadzorowanych przez KOWR, w których średnia liczba matek wyniosła łącznie 809 szt. Stada owiec utrzymywane są w następujących spółkach: Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o.o.

Merynosy polskie w starym typie w OHZ Garzyn Sp. z o.o.

(436 macierek), Hodowla Zwierząt Zarodowych „Żołędnica” Sp. z o.o. (140 macierek), Ośrodek Hodowli Zwierząt „Garzyn” Sp. z o.o. (161 macierek) i Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o.o. (72 maciorki). W spółkach hodowane są następujące rasy owiec: merynos polski, merynos polski w starym typie, berrichon du cher oraz suffolk. Struktura rasowa jest efektem przekształceń związanych z realizacją „Programu hodowli owiec w spółkach Agencji Nieruchomości Rolnych” (KOWR jest następcą prawnym Agencji Nieruchomości Rolnych). Najbardziej liczną grupą są owce merynosowe, tj. 694 matki owcze z co najmniej jednym wykotem (wg stanu na koniec 2021 r.). W dwóch spółkach utrzymywane są rasy typowo mięsne: berrichon du cher (GR-H Żydowo Sp. z o.o.) i suffolk (HZZ „Żołędnica” Sp. z o.o.). Ponadto w Ośrodku Hodowli Zarodowej „Garzyn” Sp. z o.o. i Ośrodku Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o.o. realizowany jest program hodowli zachowawczej merynosa polskiego w starym typie w ramach Pakietu 7. „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie” - działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne zawarte w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Główne założenia hodowlane w spółkach to dalsze doskonalenie cech użytkowości rzeźnej, tucznej i rozplodowej, realizowane poprzez ostrą selekcję i pozostawianie na remont stada tylko wybitnych osobników pod względem danych cech. Zadaniem spółek nadzorowanych przez KOWR jest utrzymanie i prowadzenie pracy hodowlanej w dwóch grupach ras owiec: matecznych – merynos i ojcowskich – rasy mięsne. Równocześnie rozwijane są nowe techniki oceny wartości użytkowej w celu doskonalenia wartości genetycznej i użytkowej posiadanych zwierząt. Stada owiec spółek KOWR służą również jako materiał do szkoleń specjalistów oraz do prowadzenia wdrożeń i prac eksperymentalnych doskonalących techniki produkcji oraz poziom użytkowości zwierząt.

Owce rasy berrichon du cher w GR-H Żydowo Sp. z o.o.

W 2009 roku zakończono prace przy projekcie realizowanym wspólnie ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (Katedra Szczegółowej Hodowli Zwierząt) pod nazwą „Ocena i doskonalenie oraz wykorzystanie produkcyjne owiec ras mięsnych utrzymywanych w Spółkach Agencji Nieruchomości Rolnych”. Badania prowadzono w obszarach: analiza cech rozrodu ras charolaise i suffolk, masy ciała i poziomu umięśnienia ras mięsnych oraz wartości rzeźnej, jakości tusz i mięsa jagniąt od matek merynosa polskiego po trykach charolaise. Przeprowadzone badania dały możliwość wskazania kierunków dalszego doskonalenia ras mięsnych, mających na celu poprawę cech rozrodu, stopnia umięśnienia i otłuszczenia tusz. Wykazano w nich potrzebę stosowania techniki oceny przyżyciowej, zwłaszcza w kierunku doskonalenia cech mięsności z wykorzystaniem USG, wspomaganą importem tryków z państw intensywnie doskonalących poziom użytkowości w ramach oceny stacyjnej.

Stan pogłowia owiec w latach 2016–2021 (w szt.).

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Pogłowia owiec w Polsce	236 500	267 900	266 913	267 729	277 850	265 277 ¹
Pogłowia matek w Polsce	137 500	166 200	165 480	157 648	148 658	138 304 ¹
Stan matek ocenianych	75 533	76 375	77 024	77 647	77 332	77 620 ²
Stan matek w spółkach KOWR	1 414	1 529	1 355	1 168	902	809

¹ Wg stanu z grudnia 2021 r. (Polski Związek Owczarski – PZO).

² Wg PZO na rok 2021.

Struktura rasowa stad oraz pogłowie maciorek na dzień 31.12.2021 r. (w szt.).

Wyszczególnienie	Średnia liczba matek	Liczba matek z jednym wykotem w roku			
		merynos	merynos w starym typie	berrichon du cher	suffolk
Garzyn OHZ Sp. z o.o.	161		155		
Lubiana OHZ Sp. z o.o.	436	92	357		
Żołędnica HZZ Sp. z o.o.	140	90			30
Żydowo GR-H Sp. z o.o.	72			50	
łącznie	809		774		

Program hodowli owiec w spółkach nadzorowanych przez KOWR zakłada stosowanie stanówki haremowej, polegającej na łączeniu 25–30 maciorek z jednym trykiem w oddzielnych kojcach na okres dwóch cykli płciowych (34 dni). Krycie haremowe pozwala na zmniejszenie pracochłonności w porównaniu do krycia z ręki, czyli indywidualnego kojarzenia tryka z maciorą w okresie rui.

Od 2008 r. w stadach spółek ANR (obecnie KOWR) realizowany jest we współpracy ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie program zwiększenia odporności na trzęsawkę (z ang. scrapie), nazywaną również chorobą kłusową lub kołowacizną. To pasażowalna encefalopatia gąbczasta owiec i kóz wywołana przez priony. Choroba ma dość długi i charakterystyczny dla schorzeń wywołanych

Stado merynosów polskich w starym typie w OHZ Garzyn Sp. z o.o.

nych przez priony czas inkubacji od kilku do kilkunastu lat, a jej typowymi objawami są: pobudliwość, swędzenie skóry powodujące ciągłe ocieranie się zarażonych zwierząt o wygrodzenia, drzewa itd., co prowadzi do powstawania rozległych i często głębokich ran. W spółkach nadzorowanych przez KOWR badaniami objęte są przede wszystkim młode osobniki męskie, które wchodzi do stanówki, a na remont stada są pozostawiane zwierzęta o genotypie ALRR/ALRR, wolne od genu podatności na trzęsawkę.

Merynosy polskie w OHZ Garzyn Sp. z o.o.

Efektom prowadzenia intensywnych prac hodowlanych w spółkach nadzorowanych przez KOWR jest nieprzerwany postęp w zakresie doskonalonych cech i systematyczne podnoszenie wartości genetycznej stad. Potwierdzeniem wartości utrzymywanych zwierząt jest sprzedaż najwyższej jakości rozplodników przede wszystkim do innych stad zarodowych, ale również do chowu masowego. Zwierzęta charakteryzują się bardzo dobrą użytkowością mięsną i dobrymi parametrami rozrodu. Spółki KOWR posiadają cenne pogłowie merynosa polskiego, od wielu lat selekcjonowanego w kierunku mięsnym, oraz rasy mięsne, które stanowią idealną bazę do produkcji wysokiej jakości jagniąt rzeźnych. Wszystkie stada prowadzą sprzedaż jagniąt na eksport lub rzeź, natomiast z materiału zarodowego sprzedawane są głównie tryki hodowlane cieszące się bardzo dobrą opinią i uznaną renomą.

Jarosław Toruński

Główny Specjalista

Wydział Hodowli

Departament Nadzoru nad Spółkami KOWR

EKOLOGICZNE SUROWCE I PRODUKTY

Rosnące zainteresowanie rolnictwem ekologicznym stwarza szansę na uprawy zapomnianych gatunków lub odmian roślin: zbóż, roślin okopowych, bobowatych, oleistych i zielarskich oraz rozpowszechnienie w chowie rodzimych ras zwierząt.

DAWNE EKOLOGICZNE GATUNKI I ODMIANY ZBÓŻ

Z punktu widzenia profilaktyki zdrowotnej najwartościowsze są zboża dawnych odmian, np. dawne odmiany pszenic: orkisz, płaskurka i samopsza. Zboża te są najbardziej dostosowane do naturalnych technik uprawy, jakimi jest uprawa ekologiczna. Nie wymagają specjalnej ochrony, a do prawidłowego wzrostu wystarcza im nawożenie organiczne. Jako strictly ekologiczne zboża traktowane są także: stare odmiany żyta (np. żyto górskie - krzyca), owsa i jęczmienia, a także gryka, proso, ryż, amarantus, komosa ryżowa (quinoa)¹.

Pszenica orkisz była powszechnie uprawiana jeszcze w średniowieczu. Później stopniowo popadała w zapomnienie, by pod koniec XX wieku zyskać uznanie wśród rolników ekologicznych i ich klientów. Na sklepowych półkach znaleźć można najróżniejsze ekologiczne produkty z orkisz: makaron, chleb, kaszę, płatki czy kawę. Orkisz jest lekkostrawny i łatwo przyswajalny. Zawiera wysokowartościowe białko o innej niż pszenica strukturze oraz wiele kompleksowych węglowodanów i przyjaznych dla serca i układu krążenia nienasyconych kwasów tłuszczowych (dwa razy więcej niż w pszenicy), a także witamin: A, E, D, B1, B2, B6. Nie można zapomnieć także o żelazie, cynku, magnezie, fosforze i wapniu. Dzięki temu produktom orkiszowym przypisywane są liczne właściwości lecznicze. Spożywanie orkiszu wzmacnia odporność, pozytywnie wpływa na krążenie krwi i usposobienie. Zaleca się wprowadzać go do diety przy przemęczeniu, alergiach oraz chorobach wątroby i nerek. Zapobiega także powstaniu kamieni żółciowych. Dieta bogata w orkisz pozwala obniżyć poziom cholesterolu we krwi².

Płaskurka to obok pszenicy orkisz jeden z najwcześniej udomowionych, niewymłaczalnych gatunków pszenicy. Powrót do uprawy płaskurki w Polsce został zainicjowany przez jednego z pionierów rolnictwa ekologicznego - Mieczysława Babalskiego, który od 1995 r. prowadził doświadczenia mikropoletkowe, na których wysiewano materiał siewny tej pszenicy. Obecnie dwa jare genotypy płaskurki uprawiane są lokalnie przez rolników ekologicznych i przetwarzane na mąki, kasze, makarony oraz płatki zbożowe³. Jest stosowana również

do wypieku chleba, któremu nadaje orzechowy posmak. Płaskurka charakteryzuje się bardzo wysoką zawartością białka, związków mineralnych oraz semoliny, zbliżoną do tej w pszenicy twardej. Ponadto ziarno tej dawnej odmiany zawiera większe niż w pszenicy ilości błonnika pokarmowego⁴.

Polski klimat sprzyja uprawie płaskurki, która jest dobrym ziarnem do uprawy ekologicznej z uwagi na cechy morfologiczne - silną łuskę, która stanowi naturalną ochronę ziarna przed chorobami i insektami⁵.

Pszenica samopsza to kolejny niewymłaczalny gatunek pszenicy, którego powrót do uprawy w Polsce również dokonał się za sprawą rolnictwa ekologicznego. Samopsza jest jednym z najstarszych udomowionych gatunków pszenicy zwyczajnej, w porównaniu z którą zawiera więcej białka, minerałów i witaminy B. Białko pszenicy samopszy jest lekkostrawne i zawiera odpowiednie ilości aminokwasów. Bardzo dobre proporcje węglowodanów, tłuszczów, białek i błonnika są gwarancją doskonałej wartości odżywczej. Wysoka zawartość rozpuszczalnych w tłuszczach przeciwutleniaczy, w połączeniu z wysokim stosunkiem tokoferoli do tokotrienoli - 3,3 (T3T), dowodzi, że pszenica samopsza ma wybitne walory żywieniowe. Nadaje się do produkcji żywności funkcjonalnej i do produkcji naturalnych przeciwutleniaczy dla przemysłu spożywczego. Pszenica samopsza może być uprawiana na glebach średnich i dobrych, natomiast na glebach słabszych i piaszczystych jej uprawa obarczona jest dużym ryzykiem. Ma również dosyć wysokie wymagania przedplonowe. Na słabszych glebach przedplonami dla samopszy mogą być rośliny bobowate drobonasienne i ich mieszanki z trawami, aczkolwiek wiąże się to z ryzykiem wylegania. Na dobrych i najlepszych glebach dobrymi przedplonami są rośliny strączkowe, okopowe lub warzywa⁶.

SMACZNE PRODUKTY ZBOŻOWE Z UPRAW EKOLOGICZNYCH

W profilaktyce żywieniowej istotne są wartościowe produkty zbożowe (mąki, pieczywo, kasze - gryczane, jaglane, jęczmienne, pszenne, tj. manna, kuskus, bulgur, płatki, makarony, otręby, muesli, kielki zbo-

1. M. Babalski, Z. Przybylak, K. Przybylak, „Uzdrowiające ziarna zbóż”, Wydawnictwo Duszpasterstwa Rolników, Włocławek, 2015, str. 10.

2. Tamże, str. 16-17.

3. D.F. Dostatny, J. Tyburski, M. Żurek, „Vademecum dawnych roślin uprawnych”, „Monografie i rozprawy naukowe” IHAR-PIB, 2020, nr 52.

4. M. Babalski, Z. Przybylak, K. Przybylak, „Uzdrowiające ziarna zbóż”, Wydawnictwo Duszpasterstwa Rolników, Włocławek, 2015, str. 20.

5. Tamże, str. 21.

6. D.F. Dostatny, J. Tyburski, M. Żurek, „Vademecum dawnych roślin uprawnych”, „Monografie i rozprawy naukowe” IHAR-PIB, 2020, nr 52.

zowe, mlecza zbożowe, kwas chlebowy, kawy zbożowe) wytworzone na bazie ziaren z upraw ekologicznych głównie wytworzone na bazie starych odmian i gatunków zbóż (orkiszu, pszenicy płaskurki, pszenicy samopszy, pszenicy wysokolitewki, pszenicy twardej, żyta krzycy, starych odmian owsa i jęczmienia)⁷.

Pieczyczo należy do grupy produktów żywnościowych o krótkiej przydatności do spożycia. Sposobem jej przedłużenia jest zastosowanie konserwantów, lecz nie są one dozwolone w produkcji ekologicznej. Alternatywą staje się stosowanie zakwasów zwiększających trwałość, które hamują rozwój grzybów i działają detoksykacyjnie na tworzone przez nie mikotoksyny⁸.

Pieczyczo z surowców ekologicznych zyskuje na popularności wśród konsumentów, a wpływ na to mają walory odżywcze i smakowe tych produktów. Ekologiczne produkty cechuje wyższa zawartość takich składników, jak: witaminy z grupy B, węglowodany oraz wartościowe białka. Według niektórych badaczy występuje w nich również większa ilość makro- i mikroelementów.

JAKOŚĆ EKOLOGICZNEGO MIĘSA I CHÓW ZWIERZĄT W EKOGOSPODARSTWACH

Mięsne produkty ekologiczne pochodzące od tuczników odznaczają się większą zawartością składników odżywczych. Ocena poziomu składników odżywczych wskazuje na korzystną ilość zawartego w mięsie tłuszczu. Według opinii konsumentów odpowiednia zawartość tłuszczu śródmięśniowego gwarantuje otrzymanie wyrobu powszechnie uznanego za smaczny. Niekorzystną cechą produktów ekologicznych jest krótszy termin przydatności mięsa do spożycia, a w zakresie efektywności chowu – mniejsza waga zwierząt w odniesieniu do produkcji masowej. Na przykład masa ciała kurcząt brojlerów w chowie ekologicznym jest o około 60–70% mniejsza w porównaniu z masą ciała kurcząt w chowie konwencjonalnym. W badaniach zwraca się także uwagę na pewne ograniczenia w cechach technologicznych mięsa wieprzowego z produkcji organicznej (np. mniejsza pojemność wodna) przy zadowalającej jakości mięsa⁹.

Zwierzęta utrzymywane ekologicznie powinny być urodzone i chowane w gospodarstwach ekologicznych. Bardzo istotnym czynnikiem jest dobór odpowiednich gatunków i ras zwierząt oraz świadomość ich pochodzenia. Istnieją rasy zwierząt, które w rolnictwie ekologicznym sprawdzają się lepiej niż pozostałe. W przypadku bydła mlecznego powinno preferować się rasy rodzime, najlepiej przystosowane do lokalnych warunków. Są to rasy krów: czerwono-biała, polska czerwona, nizinna czarno-biała, polska czarno-biała, simentalaska, montbeliarde, białogrzbieta czy bron swiss. Do użytkowania mięsnego wykorzystuje się rasy zagraniczne w czystej rasie lub krzyżówki z bydlęm mlecznym. W chowie ekologicznym doskonale sprawdzają się: limousine, hereford oraz krzyżówki krów mlecznych z rasami mięsnymi¹⁰.

W ekologicznym chowie trzody chlewnej dobrze sprawdza się więk szość ras, pod warunkiem zapewnienia właściwego żywienia i warunków przebywania.

Ekologiczny chów owiec powinien opierać się na rasach rodzimych, takich jak: merynos polski, polska owca nizinna, polska owca długowłnista, w tym takie odmiany jak: owca pomorska, kamieniecka i olkuska, polska owca górską oraz wschodnio-fryzyską.

W chowie kóz uwzględnia się następujące kierunki użytkowania: mleczny, mięsny, wełnisty, puchowy i wszechstronnie użytkowy. Do rodzimych ras zalicza się białą uszlachetnioną, barwną uszlachetnioną i karpacką. Natomiast rasą mleczną jest wyhodowana w Szwajcarii rasa saaneńska.

Rasy kur nadających się do chowu ekologicznego to przede wszystkim rasy wolno rosnące, takie jak: kurczęta Plymouth Rock Polbar, Rhode Island Red, Rhode Island White, White Rock, zielononóżka kuropatwiana, żółtonóżka kuropatwiana, Sussex. Wykorzystuje się także mieszańce kur ras i linii wymienionych wyżej z rasami kur: Astra D, Astra N, Astra P, Messa 443, Messa 445, Rosa 1, Rosa 2, Rosa 3, Rosa 4, a także Leghorn i New Hampshire. W przypadku pozostałych gatunków drobiu do ekologicznego systemu utrzymania nadają się rasy i linie wolno rosnące, takie jak:

- gęsi – biała włoska, biała kołudzka, biłgorajska, kartuska, kielecka, landes, lubelska, podkarpacka, pomorska, romańska, rypińska, suwalska, zatorska, słowacka, garbonosa,
- kaczki – kaczka pomniejszona, Pekin angielski, Pekin krajowy (P-11, P-22, P-33, P-44, P-55), Pekin duński, Pekin francuski, KhO-1, Pekin (A-55, K-11, P-66, P-77),
- indyki – białe szerokopierśne, bronz szerokopierśny, małe białe Beltsville, miedziane.

EKOLOGICZNE WARZYWA I OWOCE O WYJĄTKOWYCH WALORACH SMAKOWYCH ORAZ WYSOKIEJ ZAWARTOŚCI SKŁADNIKÓW ODŻYWCZYCH

Owoce i warzywa otrzymywane z upraw ekologicznych odznaczają się niższą zawartością wody, co korzystnie wpływa na ich teksturę i wyższe stężenie substancji odpowiadających za smak. Ponadto procesy rozkładu są wolniejsze w surowcach ekologicznych, co ma korzystny wpływ na jakość przechowalniczą tych produktów. W przypadku produkcji w warunkach ekologicznych częściej występuje wyższa zawartość mikroelementów. Badania dotyczące składników mineralnych w warzywach i owocach wskazują na wyższe niż w żywności konwencjonalnej zawartości takich pierwiastków, jak np.: żelazo (marchew), magnez (czarna porzeczka), fosfor (seler), potas (kapusta włoska) czy wapń (wiśnia).

W owocach pochodzących z upraw ekologicznych wykazano większą ilość witaminy C, fosforu oraz fenoli, a także mniejszą zawartość kadmu. W śliwkach ekologicznych zaobserwowano wyższe zawartości witaminy C, polifenoli i karotenoidów. Stwierdzono wzbogacenie

7. M. Babalski, Z. Przybylak, K. Przybylak, „Uzdrowiające ziarna zbóż”, Wydawnictwo Duszpasterstwa Rolników, Włocławek, 2015, str. 10.

8. S. Staniek, „Charakterystyka żywności produkowanej w warunkach rolnictwa ekologicznego”, IUNG, „Polish Journal of Agronomy” 2014, nr 19.

9. Tamże.

10. https://www.cdr.gov.pl/images/Radom/ROLEKO/pliki/brwinow_materiały_szkoleniowe_dla_rolników.pdf (odczyt – październik 2022 r.).

w związku fenolowe o około 10% cebuli czerwonej uprawianej ekologicznie w porównaniu z cebulą z gospodarstw konwencjonalnych. Podobną tendencję zaobserwowano w przypadku ziemniaka. Zawartość azotanów w marchwi i ziemniakach z uprawy w gospodarstwach konwencjonalnych była większa niż z upraw ekologicznych. Istotnym czynnikiem wpływającym na jakość owoców pochodzących z upraw ekologicznych jest odpowiedni dobór odmian odznaczających się mniejszą podatnością na choroby grzybowe.

Badania wykazują, iż ekologiczne pomidory charakteryzują się istotnie większą zawartością: cukrów ogółem i cukrów redukujących, witaminy C, beta-karotenu, flawonoli oraz kwasów fenolowych w porównaniu do pomidorów pochodzących z upraw konwencjonalnych. Przetworzenie ich na przecier pomidorowy warunkuje zmiany w składzie chemicznym wyrobu: w przecierze następuje wzrost zawartości suchej masy, witaminy C, beta-karotenu, kwasów fenolowych, a także spadek zawartości likopenu i flawonoidów w odniesieniu do świeżych pomidorów. Badania dowodzą, że ekologiczne pomidory oraz otrzymane z nich soki przecierowe charakteryzują się wyższą wartością odżywczą w porównaniu z warzywami uprawianymi konwencjonalnie¹¹.

ZDROWE TŁUSZCZE W EKOLOGICZNYM MLEKU I PRZETWORACH MLECZNYCH

Według dostępnych badań wydajność mleczna jest aż o 20% mniejsza w gospodarstwach ekologicznych w stosunku do gospodarstw konwencjonalnych. Aby mleko charakteryzowało się wysoką jakością, a zarazem produkcja była wydajna, ważne jest, by zostały spełnione warunki dotyczące dobrostanu zwierząt. Niektóre badania wskazują, że ekologiczne mleko zawiera wyższy poziom kwasów tłuszczowych omega-3, a także charakteryzuje się korzystnym stosunkiem kwasów omega-3 do omega-6 oraz wyższą zawartością białek. Różnice te przypisuje się odmiennym sposobom żywienia w systemach chowu ekologicznego i konwencjonalnego. Żywienie krów według zasad ekologicznych powoduje istotne zwiększenie w tłuszczu mleka zawartości wielonienasyconych kwasów tłuszczowych (PUFA), w tym sprzężonego kwasu linolowego (CLA)¹².

EKOLOGICZNE JAJA O KORZYSTNYM STOSUNKU KWASÓW TŁUSZCZOWYCH OMEGA

Jaja niosek z gospodarstw ekologicznych niezależnie od wieku kur mają korzystny stosunek zawartości kwasów tłuszczowych omega-3 do omega-6 w żółtku. Jednym z głównych czynników świadczących o jakości jaj jest odporność skorupy na stłuczenia w czasie produkcji czy obrotu tymi produktami. W warunkach produkcji ekologicznej wraz z wiekiem niosek odporność ta nie ulega obniżeniu, w przeciwieństwie do chowu intensywnego. Z przeprowadzonych badań na temat jakości jaj z chowu ekologicznego wynika, że nioski rasy zielononóżka kuropatwiana wraz z wiekiem składały jaja o wyższej zawartości witamin A i E, pomimo zastosowania paszy o niższej zawartości tych związków niż w paszach standardowych¹³.

EKOLOGICZNE TŁUSZCZE ROŚLINNE Z DOBRYM SKŁADEM KWASÓW TŁUSZCZOWYCH

Oleje tłoczone na zimno w procesie produkcji ekologicznej charakteryzuje odpowiedni skład kwasów tłuszczowych. Największą zawartością kwasów nasyconych cechuje się olej lniany, zaś najmniejszą olej rzepakowy. Zawartość polienowych kwasów tłuszczowych jest około dwa razy większa w oleju makovym, lnianym oraz lniankowym w odniesieniu do oleju rzepakowego. Natomiast olej makovy charakteryzuje się najszybszym tempem zmian oksydacyjnych w czasie przechowywania w temperaturze pokojowej, jak i chłodniczej, a więc najmniejszą trwałością.

W badaniach stwierdza się zwiększoną zawartość nienasyconych kwasów tłuszczowych w oleju lnianym z produkcji ekologicznej w stosunku do produktu konwencjonalnego. Ma to wpływ przede wszystkim na istotne zwiększenie wartości produktu w odniesieniu do profilaktyki leczniczej i dietetycznej. Problem produkcyjny, jaki dotyczy lnu oleistego w systemie ekologicznym, to utrudniona ochrona upraw przed chwastami oraz mniejsza wydajność spowodowana słabszym kiełkowaniem nasion¹⁴.

EKOLOGICZNE PRZYPRAWY I ZIOŁA O WYSOKIM POTENCJALE ANTYOKSYDACYJNYM

Areał upraw roślin zielarskich w systemie ekologicznym stale wzrasta wskutek coraz większego zainteresowania producentów i konsumentów. Rośliny zielarskie mają zastosowania lecznicze. Są także używane jako przyprawy i stanowią istotne źródło mikroskładników mających wpływ na organizm, mimo iż stosowane są w mniejszych ilościach. W badaniach naukowych zaobserwowano wpływ sposobu uprawy na obecność substancji biologicznie czynnych w roślinach zielarskich. Przeprowadzone badania na roślinach zielarskich (tymienek, cząber, bazylii, majerane) wykazują znaczące różnice dotyczące średnich zawartości makroskładników z produkcji ekologicznej w stosunku do produkcji konwencjonalnej. Ilość potasu, magnezu oraz azotu, a w przypadku cząbr i bazylii również fosforu w przyprawach pochodzących z ekologicznych upraw jest większa w porównaniu do ilości oznaczonych w roślinach z upraw tradycyjnych.

Dowodzono, że zawartość przeciwutleniaczy w ziołach przyprawowych pochodzących z upraw ekologicznych jest wyższa niż w przypadku ziół konwencjonalnych. Ekologiczny sposób produkcji powoduje zwiększoną zawartość kwasów fenolowych, flawonoli, witaminy C oraz suchej masy w badanych roślinach przyprawowych. Najzasobniejszy w witaminę C oraz flawonoidy jest tymianek pochodzący z uprawy ekologicznej. Zwiększoną zawartość kwasów fenolowych wykazuje szalwia, natomiast mięta zawiera najwięcej flawonoli.

Przyprawy pochodzące z ekologicznych upraw mogą stanowić cenne źródło antyoksydantów w racji pokarmowej człowieka, co w konsekwencji może wpływać na poprawę zdrowia, a także zapobiegać chorobom, powstającym w wyniku działania wolnych rodników¹⁵.

Marzena Trajer

Dyrektor Biura Analiz i Strategii KOWR

11. S. Staniak, „Charakterystyka żywności produkowanej w warunkach rolnictwa ekologicznego”, IUNG, „Polish Journal of Agronomy” 2014, nr 19. 12.-15. Tamże.

EKONAJLEPSI

Konkurs „Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne” i „Najlepszy Przetwórcza Ekologiczny” rozstrzygnięty. W XV edycji tytuł najlepszego gospodarstwa ekologicznego w Polsce w 2022 roku przyznano Robertowi Janowskiemu, właścicielowi gospodarstwa „Pod Kasztanem” z Ludwinowa w województwie lubelskim. Zwycięzca konkursu będzie reprezentował Polskę w konkursie europejskim. Po raz pierwszy wręczono nagrody dla najlepszych przetwórców ekologicznych. Główny laur otrzymała firma „Dary Natury” Mirosława Angielczyka z Korycin w województwie podlaskim.

Beata i Robert Janowscy

O prowadzeniu ekologicznego gospodarstwa specjalizującego się w hodowli bydła mlecznego i przetwórstwie mleka rozmawiamy z Beatą i Robertem Janowskimi z Ludwinowa.

Jak zaczęła się historia Państwa gospodarstwa?

Historia naszego gospodarstwa zaczęła się w roku 1944, gdy pradziadkowie osiedlili się w miejscowości Ludwinów z jedną krową Maliną. Mój dziadek, Tata i teraz my do dnia

dzisiejszego podtrzymujemy tradycję prowadzenia hodowli zwierząt.

Skąd pomysł na prowadzenie produkcji eko?

Prowadzenie produkcji ekologicznej zapoczątkował mój Tata. Wpoił mi zasady i miłość do natury i zwierząt, dlatego i ja w roku 2016 uzyskałem certyfikat ekologiczny na moje łąki, pola i krowy.

Fot. materiały własne gospodarstwa „Pod Kasztanem”

Jak wygląda u Państwa hodowla krów i produkcja serów?

Krowy od wiosny do jesieni wypasane są na naszych ekologicznych łąkach. W zimie codziennie wypuszczane są na wybieg, gdzie mogą zaczerpnąć słońca i czystego powietrza. W tym czasie karmimy je sianem, słomą i sianokiszonką pozyskiwaną z naszych ekologicznych łąk. Produkcja serów i pozostałego asortymentu nabiałowego rozpoczyna się od udoju naszych krów. Po czym mleko (surowiec) od razu przetwarzane jest na produkty, które nasi klienci uprzednio zamówili. Prowadzimy sprzedaż zarówno z gospodarstwa, jak i na lubelskich ekobazarach oraz wysyłamy kurierami na całą Polskę.

Fot. materiały własne gospodarstwa „Pod Kasztanem”

O tworzeniu naturalnych, ekologicznych produktów zielarskich rozmawiamy z Mirosławem Angielczykiem właścicielem firmy „Dary Natury”.

Mirosław Angielczyk

Zielarstwo to Państwa pasja, która jest jednocześnie sposobem na życie: Państwa firma istnieje od lat 90. XX w. Jak wieloletnia tradycja wpływa na Państwa działalność?

W każdej branży wieloletnia tradycja jest niezwykle istotna, świadczy chociażby o tym że firma jest stabilna a jej produkty cieszą się wśród konsumentów uznaniem. Produkcja związana z przetwórstwem ziół jest bardzo silnie ukorzeniona w historii, ponieważ to właśnie dzięki kultywowaniu tradycji zielarstwa ta dziedzina nie tylko nie została zapomniana, ale z upływem czasu nabrała nowego znaczenia. Na przykładzie ponad 30 lat działalności firmy „Dary Natury” widać, jak upór, sukcesywne pogłębianie wiedzy w danej dziedzinie oraz zdobyte z biegiem lat doświadczenie wpłynęły na zaufanie ze strony wielu klientów oraz pomogły zbudować i umocnić relacje z dostawcami. Zdołaliśmy, co niezwykle ważne, wypracować stabilne źródła zaopatrzenia w surowce zarówno tych ze stanu naturalnego jak i od rolników. W naszej ofercie posiadamy obecnie ponad 1000 produktów, a większość z nich wyprodukowana jest w jakości ekologicznej. Aby utrzymać ciągłość tak rozbudowanej produkcji, potrzebne jest ogromne doświadczenie, a to zdobywa się w czasie długich lat pracy.

Fot. materiały własne „Dary Natury”

Fot. materiały własne „Dary Natury”

Jak wygląda proces produkcji w Państwa przetwórni?

Specyfiką i atutem naszego zakładu jest to, że w znacznej części proces produkcji przebiega kompleksowo, czyli od pozyskania świeżego surowca bezpośrednio od rolnika bądź stanu naturalnego do efektu końcowego w postaci wyrobu gotowego, takiego jak: herbatka, konfitura, syrop, olej, kawa czy dodatek paszowy dla zwierząt. Staramy się zdobywać większość surowców samodzielnie. Dzięki posiadaniu szerokiego zaplecza surowcowego wytwarzamy wyroby zaawansowane technologicznie takie jak ekstrakty roślinne, liofilizaty, suszone płyny oraz soki, ale również produkty, które można wytworzyć wyłącznie bez użycia maszyn.

Mieszanki ziołowe, herbatki to nie wszystkie sfery Państwa działalności...

Niezwykle istotnym aspektem naszej działalności jest propagowanie edukacji ekologicznej i przyrodniczej. Szkolimy regularnie zbieraczy i rolników oraz dostawców, a także współpracujemy ściśle z okolicznym nadleśnictwem. Na potrzeby szkoleniowe został stworzony Ośrodek Edukacji Przyrodniczej przy założonym obok firmy Podlaskim Ogrodzie Botanicznym, gdzie przyjmowane i szkolone są zorganizowane grupy dzieci ze szkół, studentów, zielarzy oraz osób indywidualnych. Dzięki temu stale doskonalimy i pogłęwiamy wiedzę z zakresu zielarstwa oraz ochrony środowiska. Dzięki wieloletniej działalności i doświadczeniu firma „Dary Natury” w Podlaskim Ogrodzie Botanicznym z ogromnym zaangażowaniem współtworzy i utrzymuje kolekcję roślin chronionych oraz zagrożonych w Polsce.

SYTUACJA NA RYNKACH ROLNYCH*

RYNEK ZBÓŻ

Od dwóch ostatnich sezonów globalne zapotrzebowanie na zboża jest większe od produkcji. W sezonie 2022/2023 przewiduje się umiarkowany spadek zbiorów, co przy tylko niewielkim obniżeniu popytu, będzie skutkowało pojawieniem się niedoborów w globalnym bilansie zbóż, przyczyniając się do dalszego zmniejszenia światowych zapasów na koniec bieżącego sezonu.

Według prognozy Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA) opublikowanej w październiku 2022 r. globalne zbiory zbóż (bez ryżu) w sezonie 2022/2023 mogą się ukształtować na poziomie blisko 2,24 mld ton, o 2% niższym niż w sezonie 2021/2022¹. Światowe zapotrzebowanie na zboże prognozowane jest na 2,26 mld ton, o 1% mniej niż sezon wcześniej. W tej sytuacji globalne zapasy zbóż na koniec bieżącego sezonu ulegną obniżeniu o 2,5%, do 594,5 mln ton.

Zbiory zbóż w UE-27 w sezonie 2022/2023 według USDA są szacowane na poziomie blisko 273 mln ton, o 7% niższym niż w sezonie 2021/2022. Będą one jednak o 11 mln ton większe od prognozowanego zużycia. Przewidywane duże zapotrzebowanie na zboże, zwłaszcza na kukurydzę, przyczyni się do zmniejszenia możliwości eksportu ziarna z rynku unijnego.

Według USDA w krajach WNP zbiory zbóż ogółem w sezonie 2022/2023 mogą ukształtować się na poziomie 232 mln ton, o 3% niższym niż w sezonie 2021/2022. USDA szacuje, że w Ukrainie zbiory zbóż prawdopodobnie ulegną obniżeniu o 31%, do 59,5 mln ton, natomiast w Rosji mogą wzrosnąć o 17%, do 133 mln ton.

W sezonie 2022/2023 zbiory zbóż paszowych na świecie szacowane są na poziomie 1,46 mld ton, o 3% niższym niż w poprzednim sezonie, w tym kukurydzy – 1,17 mld

ton i żyta – 12 mln ton (spadek po około 4%). Zmniejszyć się mogą również zbiory sorga o 3%, do 60 mln ton. Zbiory pozostałych zbóż mogą być większe niż w sezonie 2021/2022. Mniejsze zbiory zbóż paszowych są prognozowane m.in.: w Ukrainie (o 27%, 39 mln ton), Australii (o 11%, 17 mln ton), USA (o 8%, 364 mln ton), Indiach (o 3%, 50 mln ton) i UE (o 11%, 138 mln ton). Zbiory większe niż rok wcześniej szacuje się w Chinach (o 0,5%, 282 mln ton), Argentynie (o 6%, 65 mln ton), Brazylii (o 8%, 130,5 mln ton) oraz Rosji (o 9%, 42 mln ton).

Według USDA globalne zbiory pszenicy w sezonie 2022/2023 mogą wynieść blisko 782 mln ton i być nieznacznie (o 0,2%) większe niż w poprzednim sezonie. USDA przewiduje, że wzrost może nastąpić głównie w Kanadzie (o 57%, do 35 mln ton), Brazylii (o 19%, do 9 mln ton), Kazachstanie (o 10%, do 13 mln ton), USA (o 8%, do 48,5 mln ton) i Chinach (o 1%, do 138 mln ton). Mniejsze zbiory tego zboża są prognozowane m.in.: w Argentynie (o 22%, 17,5 mln ton), Australii (o 9%, 33 mln ton), Indiach (o 6%, 103 mln ton) oraz w UE (o 3%, 135 mln ton). W Polsce GUS oszacował, że zbiory zbóż ogółem w sezonie 2022/2023 (łącznie z kukurydzą, gryką i prosem) wyniosą 36 mln ton wobec 34,6 mln ton w 2021 r. (wzrost o 4%). W 2022 r. zbiory zbóż podstawowych z mieszankami (bez kukurydzy, prosa i gryki) mogą ukształtować się na poziomie 27,1 mln ton wobec 27 mln ton w 2021 r. (tj. o 0,4% wyższym). Zbiory pszenicy oszacowano na rekordowym poziomie blisko 13,5 mln ton, o 11% wyższym niż w poprzednim roku, a pszenżyta – 5,6 mln ton, o 2% wyższym. Zbiory mniejsze od ubiegłorocznych szacowane są natomiast dla pozostałych zbóż. Żyta może zostać zebrane blisko 2,4 mln ton, a jęczmienia 2,8 mln ton, odpowiednio o 5% i 6% mniej. Zbiory owsa mogą obniżyć się o 7%, do

1,5 mln ton, a mieszanek zbożowych – o około 43%, do 1,3 mln ton².

Ze względu na wzrost powierzchni zasiewów kukurydzy do 1,2 mln ha (o 18% w porównaniu z 2021 r.) należy się spodziewać lepszych niż przed rokiem zbiorów tego zboża. Ocenia się, że zostanie zebrane 8,7 mln ton kukurydzy, o 16% więcej niż rok wcześniej. Szacuje się, że zapotrzebowanie na ziarno zbóż w Polsce w sezonie 2022/2023, może być nieznacznie (o 0,4%) mniejsze niż w poprzednim sezonie i wynieść 25,1 mln ton³. Tradycyjnie największą pozycją po stronie rozchodów będzie zużycie zboża na cele paszowe. Spasanie zbóż w sezonie 2022/2023 prawdopodobnie zmniejszy się o blisko 3%, do 14,3 mln ton na skutek redukcji pogłowia trzody chlewnej. Prawdopodobnie nastąpi wzrost zużycia zbóż do siewu oraz w przemyśle biopaliwowym. Równocześnie może ulec zwiększeniu wykorzystanie ziarna w przemyśle spożywczym, m.in. z uwagi na wzrost liczby obywateli z Ukrainy na obszarze Polski. Na początku 2022 r. obroty handlowe ziarnem zbóż na rynku krajowym były niewielkie. Dopiero po agresji Rosji na Ukrainę zwiększył się popyt ze strony importerów, co skutkowało rosnącym eksportem zbóż z Polski. W okresie styczeń-sierpień 2022 r. za granicę wywieziono łącznie 5,8 mln ton ziarna zbóż, o 6,5% więcej niż przed rokiem⁴.

W okresie ośmiu miesięcy 2022 r. w asortymentowej strukturze wywozu kukurydza stanowiła 45%, pszenica – 39%, a pszenżyto i żyto – po 5%. Krajowi eksporterzy lokowali zboże głównie na rynku unijnym (70% wywiezionego ziarna ogółem), przede wszystkim w Niemczech (2,6 mln ton – 45% eksportu ziarna) i Niderlandach (590 tys. ton – 10%). Ważnym kierunkiem eksportu ziarna zbóż na rynki krajów trzecich była Nigeria (302 tys. ton, 5% eksportu ziarna ogółem), RPA (253 tys. ton – 4%) oraz Wielka Brytania (231 tys. ton, 4%).

* Artykuł został poszerzony o elementy produkcji ekologicznej na podstawowych rynkach rolnych.

1. FAS USDA, Grain: World Markets and Trade, October 2022.

2. Przewidywany szacunek głównych ziemniaków rolnych i ogrodniczych w 2022 r., Informacja Sygnalna GUS opublikowana 30.09.2022 r.

3. Szacunek zespołu IERIGZ-PIB, GUS, MRiRW oraz KOWR.

4. Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem zbożowym dotyczą wybranych towarów z pozycji CN 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1007, 1008 i zostały obliczone na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi.

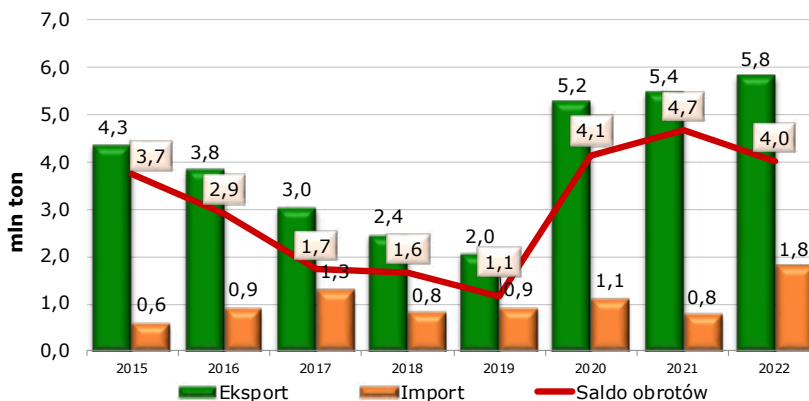
W okresie styczeń-sierpień 2022 r. największy wolumen wywozu w przypadku pszenicy odnotowano do krajów pozaunijnych (1,4 mln ton, 60% eksportu tego ziarna). Spośród krajów trzech najwięcej pszenicy sprzedano do Nigerii (302 tys. ton, 13% eksportu tego ziarna), RPA (253 tys. ton, 11%) i Arabii Saudyjskiej (115 tys. ton, 5%). Ważnymi odbiorcami pszenicy z krajów członkowskich UE były Niemcy (673 tys. ton, 30% eksportu tego zboża) oraz Hiszpania (73 tys. ton, 3%).

Niemcy były także głównym odbiorcą jęczmienia i kukurydzy wywożonych z Polski (odpowiednio 163 tys. ton i 1,2 mln ton, tj. 65% i 47% eksportu tych zbóż) oraz żyta (238 tys. ton, 91%). Najwięcej owsa dostarczono do Niderlandów (65 tys. ton, 66% eksportu tego zboża) oraz Niemiec (26 tys. ton, 26%).

W okresie styczeń-sierpień 2022 r. import ziarna zbóż do Polski ukształtował się na poziomie blisko 1,8 mln ton, 2,3 razy wyższym niż w tym samym okresie przed rokiem. Najwięcej przywieziono kukurydzy, która stanowiła 68% wolumenu importu ziarna zbóż ogółem. W strukturze importu pszenica stanowiła 20%, jęczmień - 10%, a żyto - 1%. Od stycznia do sierpnia 2022 r. przywóz ziarna zbóż do Polski odbywał się przede wszystkim z krajów trzech (1,2 mln ton, 70% importu tego ziarna). Z Ukrainy zaimportowano blisko 1,2 mln ton ziarna zbóż (67% importu ziarna ogółem), głównie kukurydzę (1,1 mln ton - 91% wolumenu importu tego zboża ogółem i ponad 94% w strukturze asortymentowej importu zbóż z Ukrainy). Do Polski sprowadzono również żyto, które w 80% pochodziło z Ukrainy (10 tys. ton), natomiast import ukraińskiej pszenicy wyniósł 38,5 tys. ton, co stanowiło 11% polskiego importu ogółem tego zboża. Tak jak w latach wcześniejszych zboża importowano także ze Słowacji (174 tys. ton - 10% importu ziarna, w tym 134 tys. ton pszenicy) oraz z Czech (148 tys. ton - 8%, w tym 124 tys. ton pszenicy). Jęczmień przywożono przede wszystkim z Danii (55 tys. ton, 33% importu tego ziarna) i Niemiec (26 tys. ton, 16%).

W okresie wiosenno-letnim w 2022 r. na światowe ceny zbóż, które na giełdach zagranicznych osiągnęły bardzo wysoki poziom, miał duży wpływ konflikt zbrojny w Ukrainie. Jednocześnie zwiększyły się na-

Polski handel zagraniczny ziarnem zbóż w okresie styczeń-sierpień

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za 2022 r. dane wstępne.

klady ponoszone na potrzeby produkcji rolnej, z uwagi na wzrost cen nośników energii, paliw oraz nawozów i środków ochrony roślin. W efekcie globalne ceny zbóż utrzymywały się na poziomie zdecydowanie wyższym niż w latach poprzednich, również w Polsce. Po rozpoczęciu żniw podaży ziarna z nowych zbiorów przyczyniła się do niewielkiego spadku cen. We wrześniu 2022 r. według GUS średnia cena pszenicy w kraju ukształtowała się na poziomie 1510 zł/t, nieznacznie (o 0,3%) niższym niż przed miesiącem, ale o 54% wyższym niż w analogicznym miesiącu 2021 r. Średnia cena jęczmienia wyniosła 1344 zł/t i była o 3% niższa niż miesiąc wcześniej, ale o 64% wyższa niż przed rokiem. Za żyto w skupie średnio w kraju płacono 1199 zł/t, o 1% mniej niż przed miesiącem, ale o 56% więcej niż przed rokiem. Za kukurydzę uzyskiwano 1359 zł/t, o 3% mniej niż w sierpniu 2022 r., ale o 38% więcej niż rok wcześniej.

Skala sezonowego spadku cen zbóż związanego z nowymi zbiorami nie była duża, z uwagi na utrzymujący się popyt na zboże oraz dużą niepewność, co do możliwości znaczącego eksportu ziarna z Ukrainy przez porty Morza Czarnego. W październiku 2022 r. na rynku krajowym notowano tygodniowe wahania cen. W okresie 17-23.10.2022 r. w zakładach zbożowych objętych monitoringiem Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW cena pszenicy konsumpcyjnej ukształtowała się na poziomie 1599 zł/t, o 5,5% wyższym niż przed miesiącem. Za żyto konsumpcyjne płacono

1222 zł/t, o 0,5% więcej niż miesiąc wcześniej. W tym czasie cena jęczmienia paszowego wzrosła o 3%, do 1341 zł/t. W porównaniu z cenami sprzed roku ziarno żyta było droższe o 40%, pszenicy - o 48%, a jęczmienia - o 49%.

Podaż kukurydzy w kraju w październiku 2022 r. była zwiększona, ponieważ rozpoczęły się zbiory tego zboża. W trzecim tygodniu października 2022 r. za kukurydzę średnio w kraju uzyskiwano 1432 zł/t, o 1% więcej niż miesiąc wcześniej i o 51% więcej niż przed rokiem.

Przesłanki rynkowe wskazują, że sytuacja na rynku zbóż będzie nadal niestabilna, z uwagi na zagrożenie dalszego eksportu poprzez porty zlokalizowane na Morzu Czarnym, jak również warunki meteorologiczne, tj. opady deszczu na wschodnim wybrzeżu Australii oraz susza w pasie upraw zbóż ozimych w USA oraz silny popyt międzynarodowy na zboża w kontekście utrzymania braku stabilności funkcjonowania dotychczasowych łańcuchów dostaw. W tej sytuacji zmiany cen na rynkach zagranicznych, zwłaszcza w krajach ościennych, będą miały duży wpływ na ceny zbóż w Polsce.

W Unii Europejskiej, podobnie jak i w Polsce, obserwuje się coraz większy popyt na żywność i produkty ekologiczne. Gospodarstwo ekologiczne stosuje systemy zarządzania gospodarstwem i produkcją żywności, które łączą praktyki najkorzystniejsze dla środowiska i klimatu w celu zapewnienia wysokiego stopnia różnorodności biologicznej, ochrony zasobów naturalnych, stosowanie

wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt. Gospodarstwo ekologiczne musi spełniać wiele wymagań by otrzymać odpowiednie certyfikaty.

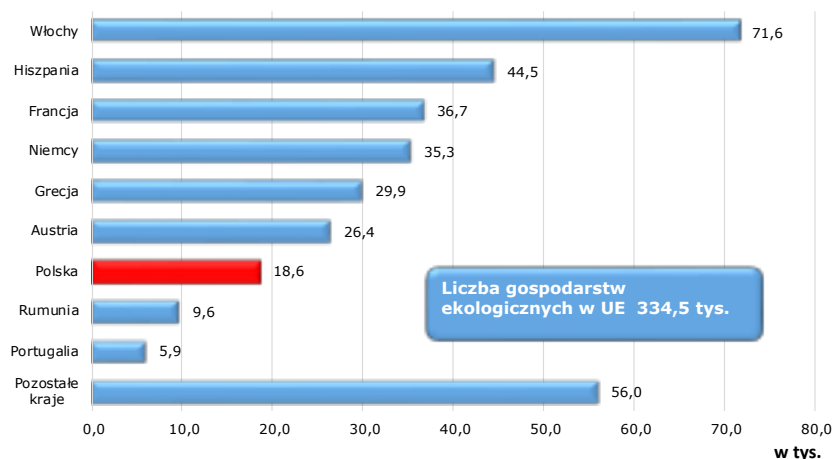
W 2020 r. w Polsce było 18,6 tys. gospodarstw ekologicznych, co plasuje nasz kraj na siódmym miejscu w UE. W całej UE odnotowano ponad 334 tys. gospodarstw ekologicznych. Najwięcej gospodarstw znajdowało się we Włoszech (71,6 tys.), Hiszpanii (blisko 44,5 tys.) oraz Francji (36,7 tys.). Więcej gospodarstw ekologicznych niż w Polsce odnotowano również w Niemczech (35,3 tys.), Grecji (29,9 tys.) oraz w Austrii (26,4 tys.).

W UE w 2020 r. powierzchnia użytków rolnych, na których prowadzono produkcję ekologiczną, wyniosła ponad 14 725 tys. ha. Unijnym krajem o największej powierzchni upraw ekologicznych była Francja (2,5 mln ha), a następnie: Hiszpania (2,4 mln ha), Włochy (2,1 mln ha) oraz Niemcy (1,6 mln ha). Areal upraw ekologicznych w czterech wymienionych państwach stanowił ponad połowę powierzchni upraw ekologicznych w Unii Europejskiej. Na kolejnych miejscach znajdowały się Austria (0,68 mln ha), Szwecja (0,61 mln ha), Czechy (0,54 mln ha), Grecja (0,53 mln ha) i Polska (0,51 mln ha).

W strukturze ekologicznych upraw rolnych UE w 2020 r. udział upraw ekologicznych zbóż wyniósł 16,4%. Unijne uprawy ekologiczne zbóż w 2020 r. zajmowały ponad 2,4 mln ha. Największą powierzchnią ekologicznych upraw zbóż dysponowały Francja (371,7 tys. ha), Niemcy (353,6 tys. ha), Włochy (333,6 tys. ha), a następnie Hiszpania (216,6 tys. ha). W 2020 r. Polska zajmowała 5. miejsce wśród krajów UE pod względem powierzchni uprawy zbóż w gospodarstwach ekologicznych, która wynosiła 148,4 tys. ha.

Według danych Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) w Polsce w 2021 r. działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego prowadziło 21 795 producentów ekologicznych, a najliczniejszą grupę stanowili producenci produkcji rolnej. W 2021 r. funkcjonowało 19 986 ekologicznych gospodarstw produkcji rolnej. Zajmowały one obszar 549,4 tys. ha użytków

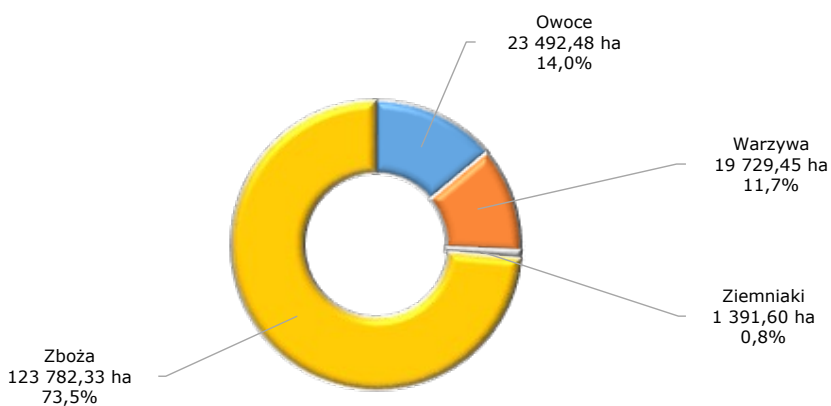
Liczba gospodarstw ekologicznych w UE w 2020 r.

* Dane dla Belgii, Bułgarii, Chorwacji i Łotwy są z 2019 r., a dla Francji z 2017 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych EUROSTAT.

Powierzchnia głównych upraw ekologicznych w Polsce w 2021 r. (po zakończonym okresie konwersji)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS).

rolnych i stanowiły 3,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych. W porównaniu z 2020 r. liczba gospodarstw ekologicznych zwiększyła się o 7,6%, przy jednoczesnym wzroście powierzchni użytków rolnych o 7,9%. Przeciętna wielkość gospodarstwa ekologicznego wyniosła 27,5 ha wobec 27,4 ha w 2020 r. W 2020 r. największą powierzchnią ekologicznych użytków rolnych zajmowały zboża 148 393,7 ha (29,2%)⁵. W 2020 r. powierzchnia upraw zbóż po zakończonym okresie konwersji wynosiła 113 980,1 ha, a w odniesieniu do całkowitej powierzchni ekologicznych użytków rolnych w Polsce

jej udział stanowił 22,4%. Produkcja zbóż kształtowała się na poziomie 315 269,17 ton i była o 15,9% większa niż w 2019 r.

W 2021 r. produkcja zbóż ekologicznych po zakończonym okresie konwersji, w porównaniu z 2020 r., uległa niewielkiemu (o 0,5%) zmniejszeniu, do 313 550,34 ton, przy jednoczesnym zwiększeniu powierzchni uprawy o 8,6%, do 123 782,33 ha.

W Polsce w ostatnich latach postępował rozwój przetwórstwa ekologicznego. W 2020 r., pod względem liczby podmiotów zajmujących się przetwórstwem ekologicznym, udział podmiotów prowadzących działalność w zakresie prze-

twórstwa produktów przemiału zbóż wyniósł 15,6% wobec 15,1% w 2019 r.

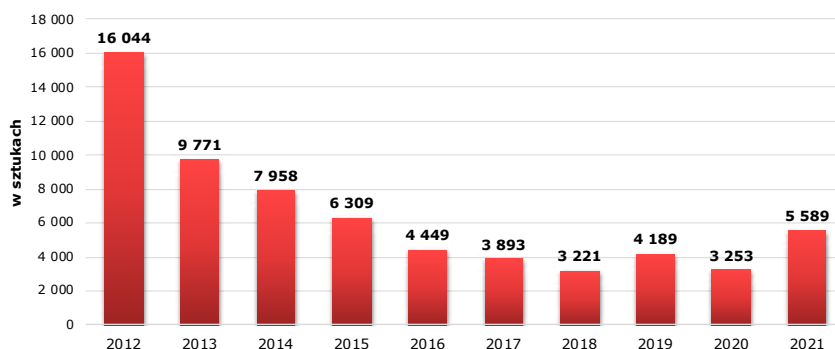
Do skupu trafiają również niewielkie ilości zboża z upraw ekologicznych, których ceny są znacząco wyższe niż w uprawach konwencjonalnych. Według Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynekowej MRiRW we wrześniu 2022 r. średnia cena pszenicy konsumpcyjnej z upraw ekologicznych wyniosła 2062 zł/t i była o 3% wyższa niż miesiąc wcześniej. W tym czasie cena ekologicznego żyta konsumpcyjnego obniżyła się o 9%, do 1364 zł/t. Ziarno to było o 62% droższe niż przed rokiem.

RYNEK WIEPRZOWINY

Departament Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA) w prognozie z października br. szacuje, że w całym 2022 r. globalna produkcja wieprzowiny wyniesie 109,8 mln ton i będzie o 2% większa niż w 2021 r. Wzrost produkcji w Chinach (o 7%, do 51 mln ton), które odpowiadają za blisko połowę światowej podaży tego gatunku mięsa, zrekompenzuje jej spadek w Unii Europejskiej (o 4%, do 22,7 mln ton), USA (o 2%, do 12,3 mln ton) i Brazylii (o 0,3%, do 4,4 mln ton). W 2023 r. prawdopodobnie nastąpi dalszy wzrost produkcji wieprzowiny, która może wynieść 111 mln ton, o 1% więcej niż w 2022 r.⁶

Unia Europejska jest dużym producentem żywca wieprzowego. W latach 2021–2022 wysokie nakłady na hodowlę ponoszone przez unijnych producentów, utrzymujący się afrykański pomór świń (ASF) oraz gorsze perspektywy eksportu poza UE (głównie do Chin) doprowadziły do redukcji pogłowia świń u największych producentów wieprzowiny. W czerwcu 2022 r., w porównaniu z czerwcem 2021 r., pogłowia świń zmniejszyło się m.in.: w Polsce (o 12,9%), Niemczech (o 9,6%), Danii (o 7,5%) i we Francji (o 2,5%). Niewielki (o 0,5%) wzrost pogłowia odnotowano natomiast w Hiszpanii⁷. W konsekwencji w 2022 r. unijna produkcja wieprzowiny (zgodnie z jesienną prognozą Komisji Europejskiej) wyniesie 22,4 mln ton i będzie o 5% mniejsza niż w 2021 r.

Pogłowia świń w Polsce z chowu ekologicznego

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Eurostat i IJHARS.

Oczekuje się, że spadek produkcji będzie najbardziej dotkliwy w Niemczech, Polsce, Belgii, Rumunii i we Włoszech. Wolniejsze tempo spadku wystąpi w Niderlandach i we Francji, podczas gdy w Hiszpanii produkcja może wzrosnąć. Jednocześnie spożycie wieprzowiny w UE w 2022 r. może zmniejszyć się o 1,9%, do 32,1 kg na osobę. W 2023 r. prawdopodobne utrzymanie się światowych cen pasz i nośników energii na wysokim poziomie oraz trudności ze zwalczaniem ASF będą czynnikami oddziaływującymi na dalszy spadek produkcji w UE⁸.

W Polsce według danych ARiMR (stan na 25.10.2022 r.) pogłowia świń wyniosło 9,1 mln szt. i było o 9,6% mniejsze niż w analogicznym okresie 2021 r., a liczba gospodarstw utrzymujących świnię uległa w tym czasie redukcji z 70,8 tys. do 58,5 tys. Konsekwencją ograniczania pogłowia świń jest spadek ubojów trzody chlewnej. W okresie styczeń–sierpień 2022 r. uboje przemysłowe świń wyniosły 1,55 mln ton w wadze żywej (1,2 mln ton w wadze bitej ciepłej) i były o 9% mniejsze niż przed rokiem. Przewiduje się, że w 2022 r. produkcja żywca wieprzowego może być o około 12% mniejsza niż w 2021 r. i prawdopodobnie wyniesie 2,1 mln ton w wadze żywej (1645 tys. ton w wadze bitej ciepłej)⁹.

W 2022 r. znaczny spadek popytu na asortyment wieprzowy ze strony Chin, Wietnamu i Hongkongu ma przełożenie na mniejszy

unijny eksport produktów wieprzowych do krajów trzecich. W okresie styczeń–sierpień 2022 r. poza obszar celny UE wyeksportowano 2,9 mln ton asortymentu wieprzowego (w ekwiwalencie tusz), o 21% mniej niż w analogicznym okresie 2021 r. Tradycyjnie największym odbiorcą produktów wieprzowych z UE były Chiny (pomimo 54% spadku dostaw w porównaniu z analogicznym okresem 2021 r.), gdzie dostarczono 924 tys. ton tego asortymentu. Wieprzowinę wywożono również m.in. na Filipiny (333 tys. ton, wzrost o 37%), do Japonii (320 tys. ton, wzrost o 35,5%) i Korei Południowej (233 tys. ton, wzrost o 53%). Jednocześnie od stycznia do sierpnia 2022 r. kraje członkowskie (UE-27) zaimportowały z krajów pozaunijnych 31,4 tys. ton produktów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 13% więcej niż przed rokiem¹⁰.

Polska należy do liczących się producentów i eksporterów wieprzowiny w Unii Europejskiej. Średniorocznie około 40% krajowej produkcji wieprzowiny przeznaczane jest na rynki zagraniczne. Mimo to od roku 2008 krajowa produkcja nie zaspokaja dużego zapotrzebowania wewnętrznego, a Polska jest importerem netto produktów wieprzowych. W okresie styczeń–sierpień 2022 r. z kraju za granicę sprzedano 431 tys. ton produktów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 7% mniej niż przed rokiem. Przychody uzyskane z eksportu były o 11% wyższe i wyniosły

6. Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, 12 October 2022.

7. Dane EUROSTAT, data odczytu 13.10.2022 r.

8. Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2022, Autumn 2022, Edition No 34.

9. Rynek mięsa. Stan i perspektywy, nr 62, lipiec 2022 r., IERIGZ-PIB.

10. Pigmeat CMO Committee, 20 October 2022. Dane nie uwzględniają handlu zagranicznego UE z Wielką Brytanią z uwagi na brak danych za 8 miesięcy 2022 r.

1,1 mld euro (5,3 mld zł), z uwagi na notowany na początku 2022 r. w Polsce oraz na rynku światowym wyższy poziom cen asortymentu wieprzowego, w porównaniu z analogicznym okresem 2021 r.¹¹

Przedmiotem krajowego eksportu było głównie świeże i mrożone mięso wieprzowe (58% udziału w wolumenie eksportu). W okresie ośmiu miesięcy 2022 r. za granicę sprzedano 236 tys. ton mięsa wieprzowego (w wadze produktu) za 519 mln euro, w większości do państw UE (64% wolumenu). Największymi unijnymi odbiorcami tego asortymentu były: Słowacja (9% udziału, 21 tys. ton), Czechy (8% udziału, 19 tys. ton), Niemcy (7%, 18 tys. ton), Rumunia i Węgry (po 6% udziału, odpowiednio 15 tys. ton i 14 tys. ton). Mięso wieprzowe sprzedawano również poza obszar celny UE, głównie do: Wielkiej Brytanii i USA (po 6%, odpowiednio 15 tys. ton i 14 tys. ton) oraz Ukrainy (6%, 13 tys. ton).

W okresie styczeń-sierpień 2022 r. do Polski przywieziono 687 tys. ton mięsa, żywca i przetworów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz) za 1,4 mld euro (6,4 mld zł), odpowiednio o 14% i 22% więcej niż przed rokiem. Przedmiotem importu było głównie mięso i żywiec. W okresie ośmiu miesięcy 2022 r. do Polski przywieziono 502 tys. ton mięsa wieprzowego za ponad 1 mld euro, odpowiednio o 11% i 24% więcej. Dostawcami mięsa były przede wszystkim kraje UE, głównie: Belgia, Dania, Niemcy oraz Niemcy i Hiszpania. W okresie ośmiu miesięcy 2022 r. import trzody chlewnej do Polski zmniejszył się o 4%, do 4,2 mln szt. (w tym import prosiąt i warchlaków wyniósł 3,8 mln szt.). Prosięta i warchlaki importowano przede wszystkim z Danii (94% udziału).

W 2022 r. rosnące koszty produkcji (m.in. wzrost cen pasz, nośników energii i kosztów transportu) oraz zmniejszenie podaży żywca na rynku spowodowały, że od marca 2022 r. zarówno w UE, jak i w Polsce utrzymuje się wzrostowa tendencja cen skupu żywca wieprzowego. We wrześniu 2022 r. (dane GUS) krajowi dostawcy za trzodę chlewną uzyskali przeciętnie 7,93 zł/kg, o 4% więcej niż

w sierpniu 2022 r. oraz aż o 75% więcej niż przed rokiem.

W okresie trzech tygodni października 2022 r. sezonowy wzrost dostaw do skupu spowodował spadek tygodniowych cen żywca wieprzowego. W dniach 17-23.10.2022 r. w zakładach mięsnych objętych monitoringiem Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW trzodę chlewną kupowano po 7,21 zł/kg, o 8,5% taniej niż przed miesiącem, ale o 76% drożej niż przed rokiem.

W ostatnich latach zarówno na rynku światowym, jak i europejskim wzrasta zainteresowanie rolnictwem ekologicznym, a jego rozwojowi sprzyja wsparcie finansowe tego sposobu gospodarowania w krajach Unii Europejskiej. Prowadzenie rolniczej produkcji ekologicznej regulują określone przepisy prawne - unijne oraz krajowe. Zasady ekologicznej produkcji zwierzęcej dotyczą m.in. dobrostanu zwierząt, na który składa się całoroczny dostęp do wybiegów, latem - wypas pastwiskowy, odpowiednia wielkość stanowisk, dostęp światła dziennego w budynkach inwentarskich, obfita świeża ściółka, czy stały dostęp do wody i pasz. Kolejnym warunkiem prowadzenia ekologicznego chowu zwierząt jest stosowanie własnych pasz pozbawionych antybiotyków, hormonów wzrostu czy konserwantów. Opieka i profilaktyka weterynaryjna musi być oparta na środkach naturalnych i homeopatii, a w przypadku leków konwencjonalnych wymagana jest dwa razy dłuższa karencja.

W Polsce, wraz ze spadkowym trendem w pogłowie trzody chlewnej, zainteresowanie ekologiczną produkcją wieprzowiny jest również mniejsze. Z jednej strony ekologicznej produkcji żywca wieprzowego sprzyja rozdrobniona struktura gospodarstw trzodowych, a z drugiej ogranicza ją rozprzestrzenianie się ASF i konieczność wprowadzenia zasad kosztownej bioasekuracji. Pod względem liczebności ekologicznego stada trzody chlewnej w 2012 r. Polska zajmowała ósme miejsce w Unii Europejskiej, a w 2020 r. - trzynaste. Rok 2018 charakteryzował się najniższym poziomem pogłowia ekologicznych świń wyno-

szącym (według danych JIHARS) 3 221 sztuk. Od 2019 r. pogłowie nieco wzrosło i w 2021 r. wyniosło 5 589 sztuk (co stanowiło 0,05% pogłowia świń ogółem). W porównaniu z rokiem 2020 pogłowie świń chowanych w gospodarstwach ekologicznych wzrosło o 72% (o 2 336 sztuk) a w porównaniu z rokiem 2019 - o 33% (o 1400 sztuk).

Zmniejszyła się liczba świń ekologicznych przypadająca na 100 ha ekologicznych użytków rolnych. W 2021 r. średnio w Polsce na 100 ha ekologicznych użytków rolnych padała 1 świnia, a w 2012 r. - 2,4 świnie.

RYNEK WOŁOWINY

Według październikowej prognozy Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA) w 2022 r. globalna produkcja wołowiny wzrośnie o 1,7%, do 59,4 mln ton. Rozwojowi produkcji u największych światowych producentów tego asortymentu sprzyjają: odradzający się po pandemii globalny popyt oraz wzrost cen wołowiny. Produkcja wzrośnie m.in.: w Brazylii (o 6%, do 10,4 mln ton), USA (o 0,7%, do 12,8 mln ton), Chinach (o 2%, do 7,1 mln ton), Indiach (o 3,7%, do 4,4 mln ton), Australii (o 3,3%, do blisko 2 mln ton) i Argentynie (o 2,7%, do 3,1 mln ton). W 2023 r. prognozowany jest duży spadek produkcji w USA (o 6%), związany z redukcją pogłowia bydła na skutek długotrwałej suszy, który zostanie prawdopodobnie zrekomensowany jej wzrostem u innych światowych producentów, m.in. w Brazylii, Chinach, Indiach, Australii. W efekcie światowa produkcja może być nieznacznie (o 0,2%) niższa niż w 2022 r. i wynieść 59,2 mln ton¹².

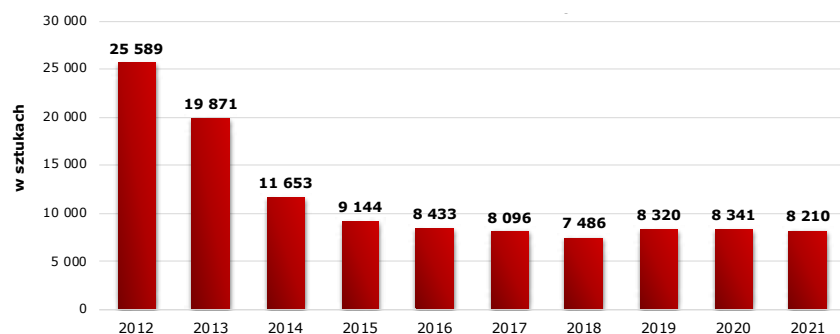
W krajach Unii Europejskiej wzrost kosztów chowu bydła (zwłaszcza cen pasz), przy zmniejszającym się pogłowie wpływa niekorzystnie na poziom produkcji wołowiny. Komisja Europejska w krótkoterminowej prognozie przewiduje, że w 2022 r. w UE-27 może zostać wyprodukowane 6,84 mln ton wołowiny, o 0,6% mniej niż w roku 2021. W roku 2023 prognozowana jest stabilizacja produkcji tego mięsa na poziomie 6,8 mln ton¹³.

11. Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wieprzowym dotyczą świń gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0103, 0203, 0209, 1601, 1602 oraz 0210 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

12. Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, 12 October 2022.

13. Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2022, Autumn 2022, Edition No 34.

Pogłowie bydła w Polsce z chowu ekologicznego przeznaczonego na mięso

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Eurostat i IJHARS.

W okresie styczeń–sierpień 2022 r. uboje przemysłowe bydła (bez cieląt) wyniosły 713 tys. ton w wadze żywej (373 tys. ton w wadze bitej ciepłej) i były o 2% mniejsze niż przed rokiem. Przewiduje się, że w całym 2022 r. produkcja żywca wołowego może być o 3% mniejsza niż w 2021 r. i prawdopodobnie przekroczy 1 mln ton w wadze żywej (539 tys. ton w wadze bitej ciepłej)¹⁴.

W Polsce produkcja wołowiny kilkakrotnie przewyższa krajowe zużycie, co wynika z niewielkiego, wynoszącego około 3 kg na mieszkańca rocznego spożycia tego mięsa. W konsekwencji stopień samowystarczalności żywnościowej na rynku wołowiny (liczonej jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego) kształtuje się na poziomie 403–441%. Powstała w ten sposób nadwyżka podaży nad popytem pozwala na sprzedaż za granicę ponad 80% produkowanego w kraju asortymentu wołowego.

Polska jest ważnym unijnym eksporterem wołowiny do krajów trzecich, jednak większość (ponad 85%) asortymentu wołowego eksportowanego z Polski znajduje nabywców w krajach UE. W okresie styczeń–sierpień 2022 r. z kraju wyeksportowano 308 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 5% mniej niż przed rokiem¹⁵. Przychody z eksportu produktów wołowych wzrosły o 34%, do 1,5 mld euro (7,1 mld zł).

Przedmiotem eksportu było głównie mięso wołowe (blisko 90% udziału), którego eksport wyniósł 237 tys. ton (w wadze

produktu) i był o 7% mniejszy niż przed rokiem. Mięso wołowe sprzedawano przede wszystkim do krajów UE-27 (87% udziału w wolumenie), m.in.: do Włoch i Niemiec (po 19%, odpowiednio 46 tys. ton i 45 tys. ton), Niderlandów (9%, 20 tys. ton), Francji (8%, 19 tys. ton) i Hiszpanii (6%, 15 tys. ton), a spoza UE – do Wielkiej Brytanii (5%, 11 tys. ton), Izraela (4%, 10 tys. ton) i Japonii (2%, 5 tys. ton).

W okresie ośmiu miesięcy 2022 r. do Polski zaimportowano 45 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz) za 203 mln euro (942 mln zł), odpowiednio o 41% i 82% więcej niż przed rokiem. Duża dynamika wzrostu wartości obrotów handlowych była spowodowana znacząco wyższymi cenami transakcyjnymi wołowiny od początku 2022 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego.

Od początku 2021 r. do maja 2022 r. zarówno na rynku unijnym, jak i w Polsce utrzymywała się wzrostowa tendencja cen skupu bydła rzeźnego, stymulowana zwiększonym popytem na asortyment wołowy, przy ograniczonej podaży oraz wysokich kosztach produkcji. Od czerwca 2022 r. średnie ceny skupu żywca wołowego podlegały miesięcznym wahaniom, ale ich poziom był znacząco wyższy niż przed rokiem. We wrześniu 2022 r. (według danych GUS) krajowym dostawcom za bydło ogółem (bez cieląt) płacono przeciętnie 10,95 zł/kg, a za młode bydło – 11,08 zł/kg, odpowiednio o 4% i o 5,5% mniej niż w sierpniu 2022 r. W odniesieniu do cen uzyskiwa-

nych przed rokiem bydło ogółem i młode bydło były o 34–35% droższe.

W okresie trzech tygodni października br. tygodniowe ceny żywca wołowego ustabilizowały się. W dniach 17–23 października 2022 r. (dane ZSRIR MRiRW) zakłady mięsne kupowały bydło rzeźne przeciętnie po 10,92 zł/kg, o 0,4% taniej niż przed miesiącem, ale o 25% drożej niż przed rokiem.

Polska posiada korzystne warunki naturalne do ekologicznego chowu bydła, ze względu na możliwość stosowania naturalnych pasz: trawy, siana, kiszonek z łąk, śrut zbożowych oraz roślin pastewnych. Mimo tego od 2012 r. pogłowie bydła ekologicznego w Polsce zmniejsza się. Według danych IJHARS w 2021 r. krajowe pogłowie ekologicznego bydła ogółem wyniosło 31 179 szt. (co stanowiło 0,5% pogłowia bydła ogółem w Polsce). Było ono o 77 szt. większe niż w 2020 r., ale o 14 425 szt. mniejsze niż w 2012 r. Jednocześnie w 2021 r. ekologicznego bydła z przeznaczeniem na mięso było 8 210 sztuk wobec 8341 szt. rok wcześniej. Od 2012 r. zmniejszeniu uległa również liczba bydła ekologicznego mięsnego przypadająca na 100 ha ekologicznych użytków rolnych, z 3,9 szt. w 2012 r. do 1,5 szt. w 2021 r.

RYNEK DROBIU

Przewidywany przez USDA wzrost globalnej produkcji i konsumpcji mięsa kurzego w perspektywie całego 2022 r. będzie wolniejszy niż w latach poprzednich z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników takich jak wysokie ceny pasz czy nośników energii, ogniska grypy ptaków oraz ograniczenia logistyczne wprowadzane w celu przeciwdziałania pandemii koronawirusa. Zgodnie z prognozą przedstawioną przez USDA globalna produkcja mięsa kurzego w 2022 r. zwiększy się o 0,4%, do blisko 101 mln ton przy równoczesnym 0,2% wzroście konsumpcji, do 98,3 mln ton. W 2023 r. przewidywany jest bardziej dynamiczny wzrost (o 1,8%) światowej produkcji mięsa kurzego, do 102,7 mln ton na skutek zwiększonego popytu na konkurencyjne cenowo

14. Rynek mięsa. Stan i perspektywy, nr 62, lipiec 2022 r. IERiGZ-PIB.

15. Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wołowym i cielęcym dotyczą bydła gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0102, 0201, 0202 oraz 1602 oraz 0210 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

mięso drobiowe w obliczu wysokich cen żywności¹⁶.

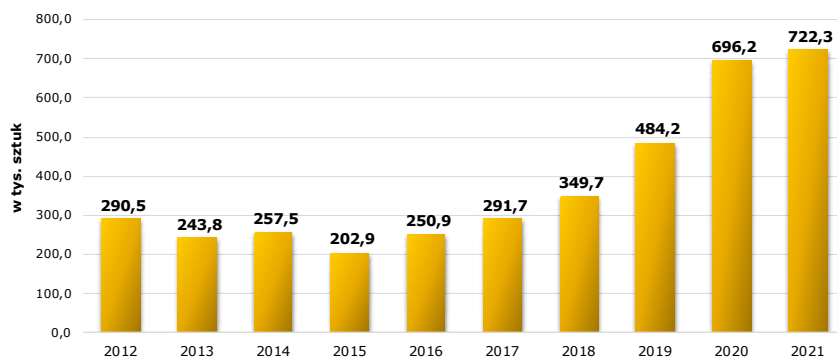
W Unii Europejskiej w całym 2022 r. prognozowany jest spadek produkcji drobiu o niespełna 1%, do 13,2 mln ton (w ekwiwalencie tuszek), przy jednoczesnym ponad 1% wzroście konsumpcji wewnętrznej, do około 12 mln ton¹⁷. Prognozowany spadek produkcji, pomimo rosnącego popytu, jest spowodowany wysokimi kosztami chowu drobiu oraz występowaniem ognisk grypy ptaków na terenie UE.

W okresie dziewięciu miesięcy 2022 r. produkcja mięsa drobiowego w Polsce (w przedsiębiorstwach przemysłu mięsnego zatrudniających 50 i więcej pracowników) według GUS wyniosła ponad 2,2 mln ton i była o blisko 4% większa niż przed rokiem¹⁸. Wzrost produkcji w kraju potwierdza wysoki poziom wylęgów piskląt kurcząt rzeźnych, szczególnie w okresie kwiecień-czerwiec 2022 r. oraz zwiększona podaż żywca drobiowego do skupu. Wzrost produkcji drobiarskiej w Polsce jest stymulowany rosnącym zapotrzebowaniem na drób ze strony krajowego sektora HoReCa oraz popytem eksportowym ze strony rynków zagranicznych.

Ogniska grypy ptaków zlokalizowane na terenie Unii Europejskiej skutkowały zamknięciem dla unijnego eksportu części pozaunijnych rynków zbytu, co spowodowało ograniczenie możliwości prowadzenia handlu. W okresie styczeń-sierpień 2022 r. kraje UE wyeksportowały na rynki krajów trzecich 841 tys. ton mięsa drobiowego (w ekwiwalencie tuszek), o 14% mniej niż rok wcześniej. Głównymi kierunkami eksportu tego asortymentu były: Ghana (108 tys. ton), Demokratyczna Republika Konga (76 tys. ton) i Ukraina (69 tys. ton). Jednocześnie kraje UE zaimportowały 436 tys. ton mięsa drobiowego, o 32% więcej niż w tym samym okresie 2021 r. Drób na teren UE importowany był przede wszystkim z Brazylii (207 tys. ton), Ukrainy (100 tys. ton) i Tajlandii (97 tys. ton)¹⁹.

Eksport produktów drobiowych z Polski w okresie pierwszych ośmiu miesięcy 2022 r. zwiększył się o 11% w porównaniu z analo-

Pogłowie drobiu w Polsce z chowu ekologicznego

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Eurostat i IJHARS.

gicznym okresem 2021 r., osiągając blisko 1,3 mln ton (w ekwiwalencie tuszek). Bardzo duży wzrost (o 15%, do 0,9 mln ton) odnotowano w wywozie asortymentu drobiowego do krajów Unii Europejskiej. Wzrost wywozu na rynek UE był spowodowany zwiększonym popytem w związku z ograniczeniem produkcji drobiu w niektórych krajach UE. Ponadto lokowaniu produktów drobiowych na rynku unijnym sprzyjała konkurencyjność cenowa polskiego asortymentu, a uzyskiwanym przychodom – tendencje do deprecjacji złotego względem waluty unijnej. Z powodu wystąpienia ognisk grypy ptaków w Polsce znacznie wolniej rósł eksport poza UE, dokąd sprzedano ponad 0,4 mln ton produktów drobiowych, o 5% więcej niż przed rokiem. W strukturze asortymentowej krajowego eksportu produktów drobiowych dominowało mięso, którego sprzedaż zagraniczna wzrosła o 10% i przekroczyła 1 mln ton. Głównymi odbiorcami tego asortymentu były Niemcy (177 tys. ton), Wielka Brytania i Niderlandy (po 102 tys. ton) oraz Francja (98 tys. ton).

Na znacząco wyższym poziomie niż przed rokiem kształtował się import drobiu. W okresie pierwszych ośmiu miesięcy 2022 r. do Polski przywieziono 140 tys. ton produktów drobiowych (w ekwiwalencie tuszek), o 17% więcej niż rok wcześniej.

W okresie od maja do początku października 2022 r. tygodniowe ceny skupu kurcząt brojlerów wykazywały niewielkie zmiany

i utrzymywały się na poziomie nieco przekraczającym 6 zł/kg. Na poziom cen skupu oddziaływało szereg czynników, w tym szczególnie rosnące ceny nośników energii i wysokie ceny pasz, które stanowią główny element kosztowy produkcji drobiu. Pośrednio ceny skupu kurcząt były stymulowane wzrostem kosztów pracy ponoszonych przez zakłady produkcyjne (presja na wzrost płac na skutek inflacji). Na sytuację cenową na rynku krajowym miał wpływ także popyt zagraniczny na krajowe produkty drobiowe. Równocześnie wzrosty cen były ograniczane zwiększoną podażą rynkową kurcząt z produkcji krajowej. Według danych ZSRIR MRiRW średnia cena zakupu kurcząt brojlerów w Polsce w dniach 17–23 października 2022 r. wyniosła 6,04 zł/kg wobec 6,13 zł/kg przed miesiącem. Poziom cen skupu kurcząt brojlerów w trzecim tygodniu października 2022 r. był o 53% wyższy niż przed rokiem.

W Polsce, w ślad za rozwojem produkcji konwencjonalnej, popularność zyskuje ekologiczny chów drobiu. Jest to wynikiem rosnącego popytu na produkty wysokogatunkowe związanego ze zwiększającą się świadomością konsumentów. Potwierdzeniem zwiększonego zainteresowania chowem drobiu w systemie ekologicznym jest rosnące pogłowie, które w latach 2015–2021 wzrosło z blisko 203 tys. szt. do ponad 722 tys. szt., tj. 3,5-krotnie. Pomimo odnotowanej w ostatnich latach znacznej dynamiki

16. Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, October 12, 2022.

17. Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2022, Autumn 2022, Edition No 34.

18. Biuletyn Statystyczny nr 9/2022, GUS.

19. European Commission EU Market Situation for Poultry - Expert Group for Agricultural Markets 20 October 2022. Dane nie uwzględniają handlu zagranicznego UE z Wielką Brytanią z uwagi na brak danych za 8 miesięcy 2022 r.

wzrostu pogłowia drobiu pochodzącego z chowu ekologicznego Polska nie jest zaliczana do grupy państw w Unii Europejskiej posiadających największe stada drobiu chowanego w tym systemie. Zgodnie z danymi Eurostatu w 2020 r. Polska była na dziesiątym miejscu pod względem pogłowia drobiu chowanego w systemie ekologicznym.

RYNEK MLEKA I PRODUKTÓW MLECZNYCH

Unia Europejska utrzymuje wiodącą pozycję wśród światowych producentów i eksporterów mleka oraz produktów mlecznych. Według skorygowanej w październiku 2022 r. krótkoterminowej prognozy Komisji Europejskiej w całym 2022 r. na rynku unijnym nastąpi dalszy, nieznaczny spadek produkcji mleka (o 0,5%, do 152,9 mln ton), w wyniku m.in. niesprzyjających warunków pogodowych (upalne i suche lato), które przyczyniły się do ograniczenia dostępności dobrej jakości traw na pastwiskach, a także negatywnie wpłynęły na uprawy paszowe. Przewidywany tegoroczny spadek pogłowia krów w UE-27 (o 0,9% w relacji r/r, do 19,8 mln szt.) nie zostanie zrekomensowany dalszym niewielkim wzrostem mleczności (o 0,4%, do 7 604 kg/szt.). W całym 2022 r. unijne dostawy mleka do skupu prawdopodobnie ulegną obniżeniu o 0,5%, do 143,9 mln ton.

Według prognozy Komisji Europejskiej w 2023 r. – przy dalszej redukcji pogłowia krów i niewielkim wzroście wydajności mlecznej – unijna produkcja surowca prawdopodobnie wyniesie 152,6 mln ton, o 0,2% mniej niż w roku 2022. W efekcie dostawy mleka do skupu na rynku unijnym w 2023 r. mogą ulec niewielkiemu obniżeniu, do 143,5 mln ton²⁰.

Skala produkcji mleka w Polsce powoduje, że nasz kraj pozostaje ważnym producentem mleka plasując się na trzecim miejscu w Unii Europejskiej i dwunastym na świecie. W ostatnich latach z Polski wywożono średnio 32% wolumenu krajowej produkcji mleka.

W Polsce od początku 2022 r. podaż mleka surowego do skupu utrzymuje się na

poziomie wyższym niż przed rokiem. Według danych GUS we wrześniu 2022 r. do podmiotów skupujących krajowi producenci dostarczyli blisko 1 mld l surowca, o 4,5% mniej niż w sierpniu 2022 r., ale o 3% więcej niż przed rokiem. Łącznie w okresie styczeń–wrzesień 2022 r. krajowy skup mleka surowego ukształtował się na poziomie 9,4 mld l i był o 2% większy niż w analogicznym okresie przed rokiem.

Notowany od początku 2022 r. wzrost dostaw mleka do przemysłu mleczarskiego wpływał stymulująco na zwiększenie krajowej produkcji masła i OMP. W okresie styczeń–sierpień 2022 r. wyprodukowano w Polsce 166 tys. ton masła, o 4% więcej niż przed rokiem. Jednocześnie produkcja odtłuszczonego mleka w proszku wyniosła około 129 tys. ton i była o 12% wyższa niż w okresie ośmiu miesięcy roku 2021²¹.

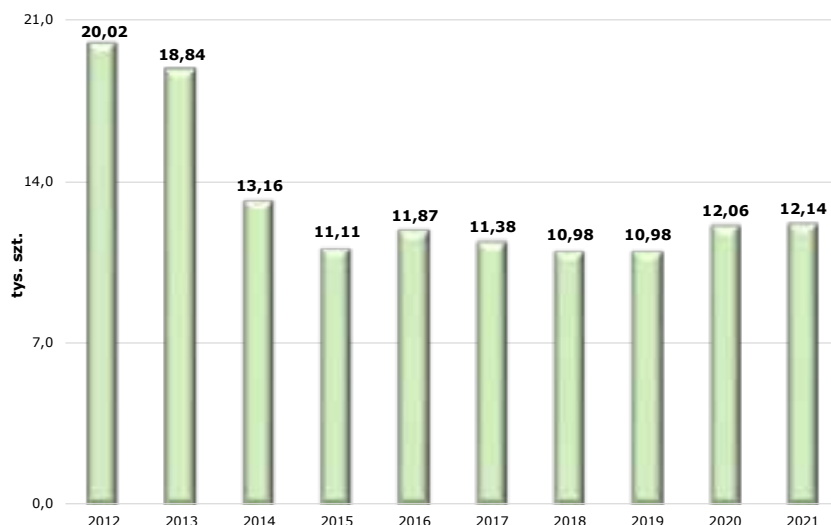
W okresie ośmiu miesięcy 2022 r. ponownie wzrosły przychody z eksportu produktów mlecznych uzyskane przez krajową branżę mleczarską. Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów w okresie styczeń–sierpień 2022 r. wartość wywozu produktów mlecznych z Polski wyniosła 2,5 mld euro (11,6 mld zł) i była o 41% wyższa niż w po-

równywalnym okresie 2021 r. Jednocześnie na import tego asortymentu wydatkowano 1,1 mld euro (5,2 mld zł), o 34% więcej niż w okresie styczeń–sierpień 2021 r. Dodatkowo saldo obrotów handlowych artykułami mleczarskimi w okresie styczeń–sierpień 2022 r. ukształtowało się na poziomie 1,4 mld euro (6,4 mld zł), o 48% wyższym niż w porównywalnym okresie 2021 r.

Sprzedaż produktów mlecznych do krajów Unii Europejskiej wygenerowała 72% wpływów uzyskanych z eksportu (1,8 mld euro, wzrost o 58%). Głównymi odbiorcami produktów mlecznych na rynku unijnym były: Niemcy (21% wartości – 525 mln euro), Niderlandy (7% – 171 mln euro), Czechy (6% – 155 mln euro) oraz Włochy (6% – 139 mln euro).

Udział krajów pozaunijnych stanowił 28% w wywozie produktów mlecznych z Polski. Przychody uzyskane z eksportu wyniosły 0,7 mld euro i były o 11% większe niż w okresie styczeń–sierpień 2021 r. Największy udział w polskim eksporcie spośród krajów pozaunijnych miały: Algieria (4,5% – 113 mln euro wartości wywozu), Wielka Brytania (4% – 95 mln euro), Chiny oraz Ukraina (po 3% – odpowiednio 76 mln euro i 73 mln euro), a także Arabia Saudyjska (2% – 44 mln euro)²².

Pogłowia krów mlecznych w gospodarstwach ekologicznych w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych LHARS i EUROSTAT.

20. Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2022, Autumn 2022, Edition No 34.

21. Dane GUS – produkcja artykułów mleczarskich w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej.

22. Wyniki polskiego handlu zagranicznego produktami mlecznymi dotyczą artykułów o kodach CN 0401-0406, 2105 oraz wybranych produktów z pozycji CN 3501 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W Polsce od początku 2022 r. ceny skupu mleka surowego utrzymywały się na poziomie znacząco wyższym niż przed rokiem, osiągając jednocześnie najwyższe wartości w historii. Według danych GUS we wrześniu 2022 r. krajowi dostawcy za surowiec przeciętnie uzyskiwali 249,66 zł/hl, o 4,5% więcej niż miesiąc wcześniej i o 60% więcej niż we wrześniu 2021 r.

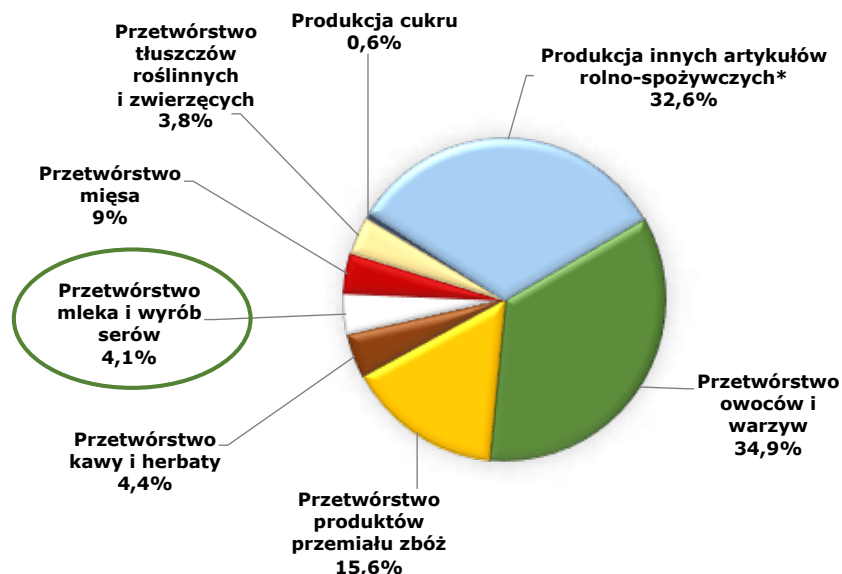
Średnia cena skupu mleka w Polsce w okresie styczeń-wrzesień 2022 r. wyniosła 216,44 zł/hl i była o 43% wyższa od średniej ceny w analogicznym okresie 2021 r.

Ceny masła w Polsce na początku 2022 r., m.in. dzięki wprowadzeniu zerowej stawki podatku VAT, uległy obniżeniu. Pomimo zwiększonej produkcji od marca 2022 r., w wyniku trudnej sytuacji geopolitycznej na świecie, spowodowanej konfliktem zbrojnym w Ukrainie oraz na skutek czynników inflacyjnych i rosnących cen nośników energii odnotowano wzrost cen masła. W sierpniu 2022 r. za masło w blokach producenci uzyskiwali 33,43 zł/kg, o 2% więcej niż przed miesiącem i o 66% więcej niż rok wcześniej²³. We wrześniu 2022 r. ceny masła ponownie wzrosły. Według danych ZSRIR MRiRW przeciętna cena masła w blokach we wrześniu 2022 r. wyniosła 34,12 zł/kg z VAT i była o 1% wyższa niż w sierpniu 2022 r. oraz o 69% wyższa niż we wrześniu 2021 r.

W sierpniu 2022 r. na rynku krajowym, po wzroście notowanym od początku 2022 r., nastąpił spadek cen OMP. Według danych GUS w sierpniu 2022 r. producenci za ten rodzaj proszku mlecznego uzyskiwali 18,56 zł/kg wobec 18,58 zł/kg przed miesiącem. Był to poziom cen o 53,5% wyższy niż w sierpniu 2021 r. W kolejnym miesiącu 2022 r. kontynuowany był spadek krajowych cen OMP. W zakładach mleczarskich objętych monitoringiem ZSRIR MRiRW średnia cena OMP we wrześniu 2022 r. wyniosła 18,91 zł/kg (z VAT) i była o 2% niższa niż miesiąc wcześniej, ale o 55% wyższa niż we wrześniu 2021 r.

Pod względem liczebności stada krów mlecznych chowanych w gospodarstwach ekologicznych Polska zajmuje trzynaste miejsce

Udział podmiotów zajmujących się przetwórstwem produktów ekologicznych w podziale na branże w 2020 r.

* Inne artykuły (produkty złożone, kakao, czekolada, wyroby cukiernicze, przyprawy, artykuły spożywcze homogenizowane i żywność dietetyczna, destylowanie alkoholi i produkcja win gronowych).

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IJHARS.

wśród krajów Unii Europejskiej. Według danych IJHARS w 2021 r. pogłowie ekologicznych krów mlecznych w Polsce wyniosło 12 143 szt. i było o blisko 1% (o 82 szt.) większe niż w 2020 r., co stanowiło 0,6% krajowego pogłowia ogółem (2,0 mln szt.). W 2021 r. średnio w skali całego kraju, na 100 ha ekologicznych użytków rolnych, przypadało 2,2 szt. krów mlecznych użytkowanych w gospodarstwach ekologicznych wobec 2,4 szt. w roku 2020.

Produkcja mleka ekologicznego w Polsce od 2017 r. kształtowała się na poziomie około 27-29 tys. ton, stanowiąc 0,2% krajowej produkcji mleka ogółem (14,8 mln ton w 2020 r.). W 2020 r. w Polsce wyprodukowano 29,5 tys. ton mleka ekologicznego, o 11% więcej niż przed rokiem. W produkcji mleka ekologicznego Polska w 2020 r. zajmowała szesnaste miejsce wśród krajów Unii Europejskiej, z 0,5% udziałem w unijnej produkcji.

W 2020 r., pod względem liczby podmiotów zajmujących się przetwórstwem ekolo-

gicznym, udział podmiotów prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa mleka i wyrobu serów wyniósł 4,1% wobec 4,5% w roku 2019²⁴.

W Polsce ceny skupu mleka ekologicznego, podobnie jak ceny skupu mleka surowego, wykazywały tendencję wzrostową. Według danych ZSRIR MRiRW we wrześniu 2022 r. producenci za mleko ekologiczne uzyskiwali średnio 279,28 zł/100 kg, o 3% więcej niż przed miesiącem i o 39% więcej niż rok wcześniej.

Materiał opracował zespół Biura Analiz i Strategii KOWR²⁵:

Marzena Trajer,
Ewa Bochińska,
Paulina Kafarska,
Martyn Mieczkowski,
Maria Włodarczyk.

23. Ceny produktów mlecznych w sierpniu 2022 r. – wg danych GUS (z VAT), we wrześniu 2022 r. – ceny (z VAT) obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

24. Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2019-2020, Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno Spożywczych, Warszawa 2021.

25. Analiza została opracowana na podstawie aktualnej wiedzy. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa nie ponosi odpowiedzialności za decyzje ekonomiczne podjęte na jej podstawie.

SUMMARY

Waldemar Humięcki, Director General of the National Support Centre for Agriculture (KOWR)

The Director General invites you to read this issue, centred on the development of organic farming in Poland.

*Rafał Romanowski, Secretary of State,
Ministry of Agriculture and Rural Development*

Organic farming – an opportunity for farmers and consumers

What future awaits organic farming in Poland? What challenges do we face when it comes to growing the production and consumption of organic products? What support is there to be relied on by farmers who use organic production methods? We talk to Rafał Romanowski, Secretary of State at the Ministry of Agriculture and Rural Development, on the prospects of developing organic production.

The Ministry's actions towards the development of the Polish farming sector

We have completed public consultations concerning the new Framework Action Plan for Organic Food and Farming in Poland for 2021-2030. The document is being updated, as new activities aimed at developing organic farming in Poland need to be coordinated. The Plan presents actions to be taken and implemented in this regard by the Ministry of Agriculture and Rural Development as well as the units it controls or supervises. We invite you to read the discussion of planned and implemented activities.

*Marcin Wroński,
Deputy Director General of the KOWR*

Organic farming in Poland

Knowledge on food production methods and nutritional awareness among Poles continues to be on the rise, as evidenced by the growing interest for organic products. In this article, we present information on Polish organic production, regulations on organic farming, and organic farming activities. The KOWR's input mostly involves promoting agri-food products domestically and abroad, and implementing the two sub-measures constituting Measure 3 within the Rural Development Programme for 2014-2020, "Quality system for agricultural products and foodstuffs."

*Małgorzata Gośniowska-Kola,
Deputy Director General of the KOWR*

Buy Consciously – ORGANIC PRODUCT

"The best organic flavours in Pomerania", "Go for organic products in Greater Poland" are just some of the slogans used by the local units of the National Support Centre for Agriculture in their activities promoting organic food. This article touches on the activities accompanying the nation-wide "Buy Consciously – ORGANIC

PRODUCT" campaign pursued by the Ministry of Agriculture and Rural Development in cooperation with the KOWR.

Monika Koźlakiewicz

KOWR supports Polish apiculture

The implementation of Poland's National Apiculture Programme (2020-2022) has been finished. It was the 6th EC-approved programme concerning the bee product market. Qualified entities have received PLN 42.3 million, the largest amount spent in the programme's history. From 2023, beekeepers will be able to ask for financial support based on the CAP Strategic Plan 2023-27, which the European Commission approved in August 2022, and on relevant legislation which is now underway.

Jarosław Toruński

Sheep farming in cultivation and husbandry companies supervised by KOWR

The KOWR currently exercises ownership rights over 31 crop cultivation and animal husbandry companies. In 2021, sheep farming and production was the focus of four companies supervised by the KOWR, where the average number of ewes was 809. The companies deal with farming Polish Merino, Old-Type Polish Merino, Berrichon Du Cher and Suffolk sheep.

Marzena Trajer

Organic raw materials and products

The growing interest in organic farming provides an opportunity to promote native breeds in husbandry as well as forgotten species or varieties of plants (cereals, roots, beans, oilseeds and herbs). The article provides a synthesis of selected organic raw materials and products available on the Polish market.

Eco-Best

The 15th title of the best Polish organic farm was awarded in 2022 to Robert Janowski, owner of "Pod Kasztanem" farm in Ludwinów, Lublin Province. For the first time, we also gave out prizes for the best organic processors. The main prize was awarded to "Dary Natury," the company of Mirosław Angielczyk of Koryciny, Podlasie Province.

The situation on agricultural markets

The KOWR's analysts discuss the supply and demand situation on the main agricultural markets: in grain, pork, beef, poultry, as well as milk and dairy.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
ul. Karolkowa 30, 01-207 Warszawa

Telefoniczny Punkt Informacyjny 22 376-76-76
Czynny od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-16.00

Centrala:

Biuro Dyrektora Generalnego	22 376-78-55
Biuro Administracyjne	22 376-74-10
Biuro Analiz i Strategii	22 376-72-29
Biuro Audytu Wewnętrznego	22 376-79-05
Biuro Finansowo-Księgowe	22 376-74-32
Biuro Kontroli Wewnętrznej	22 376-72-51
Biuro Prawne i Zamówień Publicznych	22 376-73-61
Biuro Teleinformatyki	22 376-70-24
Biuro Zarządzania Kapitałem Ludzkim	22 376-77-44
Departament Gospodarowania Zasobem	22 376-76-23
Departament Innowacji	22 376-71-30
Departament Interwencji Rynkowych	22 376-71-09
Departament Kształtowania Ustroju Rolnego	22 376-79-67
Departament Nadzoru nad Spółkami	22 376-77-76
Departament Rozwoju Rynku	22 376-70-50
Departament Wsparcia Eksportu	22 376-72-26
Departament Wspierania Konsumpcji	22 376-79-79

Oddziały Terenowe KOWR

OT Białystok

ul. Kombatantów 4
15-102 Białystok
85 664-31-50

OT Koszalin

ul. Partyzantów 15a
75-411 Koszalin
94 347-31-00

OT Opole

ul. 1 Maja 6
45-068 Opole
77 400-09-39

OT Warszawa

pl. Bankowy 2
00-095 Warszawa
22 635-10-00

OT Bydgoszcz

ul. Hetmańska 38
85-039 Bydgoszcz
52 525-08-01

OT Kraków

ul. Zbożowa 4
30-002 Kraków
12 314-99-00

OT Poznań

ul. Fredry 12
61-701 Poznań
61 856-06-01

OT Wrocław

ul. Mińska 60
54-610 Wrocław
71 356-39-19

OT Częstochowa

ul. Jana III Sobieskiego 7
42-200 Częstochowa
34 378-20-36

OT Lublin

ul. Karłowicza 4
20-027 Lublin
81 532-21-12

OT Pruszcz Gdański

ul. Powstańców Warszawy 28
83-000 Pruszcz Gdański
58 300-48-41

OT Gorzów Wlkp.

ul. Myśluborska 32
66-400 Gorzów Wlkp.
95 714-61-00

OT Łódź

ul. Północna 27/29
91-420 Łódź
42 636-53-26

OT Rzeszów

ul. Asnyka 7
35-001 Rzeszów
17 853-78-00

OT Kielce

ul. Piaskowa 18
25-323 Kielce
41 343-31-90

OT Olsztyn

ul. Głowackiego 6
10-448 Olsztyn
89 524-88-01

OT Szczecin

ul. Bronowicka 41
71-012 Szczecin
91 814-42-00

KONKURS FOTOGRAFICZNY „ROLNICTWO EKOLOGICZNE” ROZSTRZYGNIĘTY

I MIEJSCE

„W moim ogródeczku”
Pola, 11 lat

Nagrodzone prace znajdziesz na:

<https://www.kowr.gov.pl/promocja/promocja-krajowa/konkurs-fotograficzny-rolnictwo-ekologiczne>

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

